

Rollen som minoritetssamordnare

En kvalitativ intervjustudie om
minoritetssamordnarens handlingsutrymme i
kommuner som tillhör ett samiskt
förvaltningsområde

Alma Liderud

Examensarbete/Självständigt arbete • 30 hp
Sveriges lantbruksuniversitet, SLU
Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap
Agronom landsbygdsutveckling - masterprogram
Uppsala 2026

Rollen som minoritetssamordnare: en kvalitativ intervjustudie om minoritetssamordnarens handlingsutrymme i kommuner som tillhör ett samiskt förvaltningsområde

The role as a minority coordinator: a qualitative study about the minority coordinators' discretion in municipalities that belong to administrative areas for national minority languages

Alma Liderud

Handledare:	Ildikó Asztalos Morell, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Examinator:	Malin Beckman, Sveriges Lantbruksuniversitet, Institutionen för stad och land
Omfattning:	30 hp
Nivå och fördjupning:	Avancerad nivå, A2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i landsbygdsutveckling för agronomer, A2E
Kurskod:	EX1025
Program/utbildning:	Agronom landsbygdsutveckling - masterprogram
Kursansvarig inst.:	Institutionen för stad och land
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2026
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Elektronisk publicering:	https://stud.epsilon.slu.se
Nyckelord:	Minoritetssamordnare, samiskt förvaltningsområde, gräsrotsbyråkrat, samer, handlingsutrymme, social rättvisa

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land

Avdelningen för landsbygdsutveckling

Sammanfattning

Kommuner som tillhör ett samiskt förvaltningsområde har ett ansvar att arbeta utifrån minoritetslagen. Det stora ansvaret hamnar vanligtvis på en gräsrotsbyråkrat i kommunerna, en så kallad minoritetssamordnare. Syftet med den här uppsatsen är att skapa en förståelse för rollen som minoritetssamordnare i kommuner som tillhör ett samiskt förvaltningsområde och vilka begränsningar och möjligheter deras handlingsutrymme har. Samt hur deltagande och inflytande möjliggörs i kommunerna. Forskningsfrågorna hjälper till att besvara studiens syfte. Insamlingen av data gjordes genom sex intervjuer med minoritetssamordnare från kommuner i samiskt förvaltningsområde. Empirin från intervjuerna är analyserade utifrån teoretiska begrepp som handlingsutrymme och social rättvisa.

Det som framkommer i analysen är att rollen som minoritetssamordnarens varierar mellan kommunerna men att samordnarna generellt är arbetsuppgifterna inåt mot kommunens organisation, mellan kommun och invånare och utåt mot externa aktörer. Störst fokus är inriktat mot kommunens förvaltningar. Det handlar om att driva kunskapshöjande insatser internt, anordna samråd, synliggöra språk och kultur i samhället. En tydlig aspekt är att tidigare erfarenheter, kulturell koppling och kompetens är viktiga resurser som stärker minoritetssamordnarnas handlingsutrymme. Begränsningar som uppstår är politiska prioriteringar, bristande kunskap och brist på ekonomiska medel. Beroende hur statsbidraget fördelades kan det anses vara en möjliggörare i arbete.

Eftersom det tidigare inte har gjorts några studier specifikt om minoritetssamordnarens handlingsutrymme bidrar denna studie med en inblick i vikten av rollen i kommuner som tillhör samiskt förvaltningsområden. Denna förståelse kan hjälpa till att öka uppfattningen av minoritetssamordnarens betydelse i frågor som kopplar till minoriteterna.

Nyckelord: Minoritetssamordnare, samiskt förvaltningsområde, gräsrotsbyråkrat, samer, handlingsutrymme, social rättvisa

Abstract

Municipalities that belong to the administrative areas for national minority languages have a responsibility to ensure compliance with the Minority Act. This responsibility usually falls on a street-level bureaucrat within the municipality: commonly referred to as a minority coordinator. The purpose of this thesis is to develop an understanding of the role of the minority coordinator in municipalities that belong to the administrative areas for national minority languages, as well as the limitations and possibilities that shape the discretion. The study also examines how participation and influence are enabled within the municipalities. The research questions serve to address the aim of the study. Data was collected through six interviews with minority coordinators. The empirical material from the interviews is analyzed by using theoretical concepts such as discretion and social justice.

The analysis shows that the role of the minority coordinator varies between the municipalities, but the coordinators generally work in three directions: internally within the municipal organization, between the municipality and its residents, and externally towards other actors. The primary focus is directed towards the municipal administration. Their work involves internal knowledge-building efforts, municipal consultation with national minorities, and making cultural languages and culture visible in the community. A clear finding is that previous experience, cultural connection, and competence are important resources that strengthen their discretion. Identified limitations arise primarily from political priorities, lack of knowledge, and financial constraints. Depending on how the state grant are allocated, they may also function as an enabling factor.

Since the discretion of minority coordinators has not previously been studied, this thesis contributes insight into how important the role is in municipalities that belong to administrative areas. This understanding may help increase awareness of the significance of the minority coordinator within municipal structure.

Keywords: Minority coordinator, administrative areas for national minority languages, street-level bureaucrat, Sámi, discretion, social justice

Innehållsförteckning

Tabellförteckning	7
1. Inledning	8
1.1 Syfte och frågeställning	9
1.2 Disposition av uppsatsen	9
1.3 Forskningsbakgrund	9
2. Bakgrund	11
2.1 Samernas ställning i Sverige	11
2.2 Nationella minoriteter	12
2.2.1 Rättigheter på internationell nivå	12
ICCPR och ILO	12
UNDRIP	12
FCNM	13
2.2.2 Förvaltningsområde	13
2.2.3 Samråd och konsultation	15
2.3 Kommunal organisation	16
3. Teoretiska utgångspunkter	17
3.1 Gräsrotsbyråkrat och handlingsutrymme	17
3.2 Social rättvisa	19
4. Genomförande	21
4.1 Del av ett forskningsprojekt	21
4.2 Avgränsningar	21
4.3 Datainsamling	22
4.3.1 Intervjuer	22
4.3.2 Kompletterande dokument	24
4.4 Analysmetod	24
4.5 Etiska överväganden och positionalitet	25
5. Resultat och analys	27
5.1 Minoritetssamordnarens roll	27
5.1.1 Kommunernas perspektiv genom tjänstebeskrivningar och annonser	27
5.1.2 Rollens funktion	29
5.2 Betydande faktorer för rollen	33
5.2.1 Kunskap och tidigare erfarenheter	33
5.2.2 Begränsningar och möjliggörare	34
Politisk prioritering	34
Möjligheten att påverka	35
Ekonomiska medel	38
5.3 Organiserat deltagande i kommunerna	41

5.3.1 Samråd	41
Struktur av samråd	41
Representation på samråd	43
Beslutsrätt eller rådgivande?.....	45
6. Slutdiskussion.....	47
6.1 Diskussion.....	47
6.2 Uppsatsens slutsatser	48
6.2.1 Framtida forskning	49
Referenser	50
Tack	54
Populärvetenskaplig sammanfattning	55
Bilaga 1.....	56
Bilaga 2.....	58

Tabellförteckning

Tabell 1, Lista över informanter.....	22
Tabell 2, Struktur av rollen utifrån annonser och tjänstebeskrivningar.....	27
Tabell 3, Översikt om rollen som minoritetssamordnare.....	30
Tabell 4, Översikt av statsbidraget	38
Tabell 5, Sammanställning över individuell modell.....	41
Tabell 6, Sammanställning över korporativ modell.....	42
Tabell 7, Beslutsfattning om statsbidraget	46

1. Inledning

I Sverige finns det fem nationella minoriteter som är samer, romer, sverigefinnar, judar och tornedalingar (SFS 2009:724). Sverige har under flertalet år haft en framväxande minoritetspolitik för att stärka de nationella minoriteterna (Prop. 2017/18:199). Vid etableringen av minoritetslagen år 2009 (SFS 2009:724) tillkom de första förvaltningsområdena för att stärka minoriteternas rättigheter. Kommuner som tillhör förvaltningsområden har en skyldighet att vid kontakt med förskola, äldreomsorg och förvaltningsmyndigheter kunna erbjuda enskilda att använda sitt minoritetsspråk. En kommun kan tillhöra ett eller flera förvaltningsområden och arbetar specifikt med de minoriteter som förvaltningsområdet tillhör. Förutom rättigheter mot de nationella språken har de fem nationella minoriteterna genom minoritetslagen ett grundskydd som reglerar deras rättigheter (SFS 2009:724).

Utöver minoriteternas rättigheter har samerna även rättighet som urfolk. Svenska staten erkände år 1977 samerna som ett urfolk (Prop. 1976/77:80), vilket innebär att samerna har urfolksrättigheter utöver minoritetsrättigheterna. Det är dock viktigt att samernas urfolksstatus och rättigheter inte minimeras genom begreppet nationell minoritet (Sametinget 2024), eftersom samerna har ett förstärkt skydd jämfört med övriga nationella minoriteter. Därav är fokuset i denna uppsats mer specifikt på samer även om minoritetssamordnarna arbetar liknande för de andra minoriteterna.

Tillämpningen av minoritetslagen (SFS 2009:724) sker i stor utsträckning på kommunal nivå. Kommuner som tillhör samiskt förvaltningsområde är till stor del placerade i norra Sverige och utifrån Tillväxtverkets (u.å) uppdaterat version från 2026 kategoriseras 17 av de 27 kommuner som en landsbygdskommun. Det förekommer även blandade kommuner och en storstadskommun (Tillväxtverket u.å). Utifrån ett landsbygdsperspektiv är studien därav relevant bland annat genom att bidra till en förståelse kring hur lokal anpassning sker i mindre kommuner gällande deltagande och inflytande.

Inom kommunerna i samiskt förvaltningsområde är det kommunens tjänstepersoner som hanterar och tillämpar lagens krav. När kommunerna ingick i ett förvaltningsområde blev det vanligt att en tjänstemannabefattning uppkom för att ge stöd i kommunernas arbete, att verkställa sina skyldigheter mot minoriteterna. Tjänsten fick vanligtvis namnet minoritetssamordnare, men har även andra namn som minoritetsstrateg, samordnare nationella minoriteter, samisk samordnare, samisk strateg och samisk koordinator. Vidare i denna uppsats benämns tjänsten som minoritetssamordnare och samordnare. Tjänsten kan kännetecknas som en gräsrotsbyråkrat (Lipsky 1980), vilket innebär en anställd i den offentliga sektorn

som arbetar direkt mot civilsamhället men även inom byråkratin. Rollen som minoritetssamordnare skiljer sig utifrån hur kommunerna har valt att forma rollen.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att förstå rollen som minoritetssamordnare i kommuner som tillhör ett samiskt förvaltningsområde. Att skapa en förståelse kring betydelsen av rollen och om deras handlingsutrymme kan påverka kommunens arbete med frågor gällande samer. Syftet är även att skapa en förståelse kring deltagande och inflytande i kommuner som tillhör ett samiskt förvaltningsområde.

För att uppnå syftet ska följande frågeställningar besvaras:

1. Vilka typer av arbetsuppgifter innefattar rollen som minoritetssamordnare i kommuner som tillhör ett samiskt förvaltningsområde?
2. Vad begränsar och möjliggör minoritetssamordnarens handlingsutrymme?
3. På vilka sätt möjliggörs deltagande och inflytande för samer i kommuner som tillhör ett samiskt förvaltningsområde?

1.2 Disposition av uppsatsen

Uppsatsen är strukturerad på sex avsnitt. Den första delen introducerar och presenterar ämnet samt studiens syfte och frågeställningar. Därtill ges en kort beskrivning av forskningsbakgrund. Det andra avsnittet ger en djupare bakgrund och förklaring av ämnet. I det tredje avsnittet presenteras de teoretiska utgångspunkter som utgör grunden för analysen, vilka är social rättvisa och handlingsutrymme inom Lipskys (1980) teori om gräsrotsbyråkrater. Det fjärde avsnittet presenterar genomförandet av studien genom primära intervjuer med minoritetssamordnare samt avgränsningar och analysmetoder. Sedan presenteras kort etiska överväganden och positionalitet för studien. Det femte avsnittet fokuserar på resultat och analys av empirin. Det sker i fördjupning av större teman som är Samordnarens roll, Betydande faktorer för rollen och Organiserat deltagande i kommunerna. I det sjätte och sista avsnittet ges en diskussion av det som framkom i resultatet och analysen. Slutligen presenteras studiens slutsatser och framtida forskning inom detta ämne.

1.3 Forskningsbakgrund

Efter att samiska förvaltningsområden tillkom (Länsstyrelsen Stockholm och Sametinget 2019) har en kommunal tjänst, minoritetssamordnare, skapats som

arbetar med minoritetsfrågor inom kommunernas olika förvaltningar. Sökning efter tidigare forskning kring minoritetssamordnare har gjorts i databaserna Web of Science, Scopus, Primo och Google scholar. Sökträffarna gav endast masteruppsatser som främst fokuserar på tjänstepersoner i relation de nationella minoriteterna. En av uppsatserna var Vikman (2024) som skrev om vikten av legitimitet bland minoriteter men med fokus på tornedalingar. Den nämnda uppsatsen har inte använts för denna studie. Fokuset på minoritetssamordnare i vetenskapliga granskade publikationer gick inte att finna vid sökningar, utan då kunde fokuset vara på andra perspektiv kopplat till samer eller andra gräsrotsbyråkrater. Sökord som användes var både på engelska och svenska till exempel variationer på gräsrotsbyråkrat, handlingsutrymme, frontlinjebyråkrat, minoritetssamordnare, samer, samråd, inflytande och delaktighet. Byte av sökord gav inga resultat som kopplar exakt till minoritetssamordnares handlingsutrymme, förutom masteruppsatserna.

När sökningen skedde i bredare termer hittades forskning som fokuserade på kommunernas politiska roll i flernivåstyre samt vilket ansvar och befogenheter kommunerna har (Madell 2024). Norén Bretzer (2021) menar att det finns ett behov av forskning som fokuserar på de kommunala förvaltningarnas omfattande uppgifter. På ett sätt bidrar denna studie med att visa kommunernas uppgifter kopplat till minoriteterna men som förmodligen inte alla känner till.

När det gäller gräsrotsbyråkrater och deras handlingsutrymme finns det flertalet studier att finna. För att ge exempel är de vanligaste gräsrotsbyråkraterna som studeras lärare och socialarbetare (Evans och Harris 2004; Parding 2010). Dessa gräsrotsbyråkrater skiljer sig mellan minoritetssamordnare vilket innebär att det finns behov av forskning som belyser minoritetssamordnares handlingsutrymme.

Minoritetssamordnare har vanligtvis ansvar mot minoritetsslagen och arbetar för att kommunens verksamheter ska följa den. Därför är det ett intressant och viktigt perspektiv att studera, specifikt utifrån minoriteternas rättigheter. Att undersöka innebörden i rollen skapar en förståelse kring vad en minoritetssamordnare kan göra och betydelsen av rollen.

2. Bakgrund

I detta avsnitt ges den information som är viktig att förstå och veta om inför denna studie. I avsnittet presenteras en historisk tillbakablick kring samerna som minoritet och urfolk i Sverige. Därefter ges en förklaring kring de lagar som gäller för minoriteter, minoritetsspråk och konsultationslagen. Slutligen ges en beskrivning av kommunal organisation.

2.1 Samernas ställning i Sverige

Samerna har en lång historia som sträcker sig längre än majoritetsbefolkningen i Sverige (Prop. 1976/77:80). De har levt i området Sápmi i över flera tusen år (Sametinget 2024). Det finns inga fastställda geografiska gränser för Sápmi men utifrån kulturell närvaro består området av de nordligaste regionerna i Finland, Norge, Sverige och Kolahalvön i Ryssland (Allard 2022; Sametinget 2024). Uppskattningsvis finns det runt 20 000 – 40 000 samer i Sverige, det sker ingen folkräkning på etnisk grund i Sverige därav det breda intervallet av antalet (Sametinget 2024). Omkring 50% av Sveriges markområden används till rennäringen både på statligt och privat ägd mark (Allard 2022). Sveriges industriella utveckling har påverkat den samiska kulturen, exempelvis att samerna inte kan i samma utsträckning enbart livnära sig på rennäringen (Prop. 1976/77:80).

Samerna och svenska staten har varit och är i konflikt med varandra, mycket kopplat till markanvändning, storskaligt skogsbruk, utbyggnad av vattenkraft, gruvor och järnvägar (Sametinget och Jordbruksdepartementet 2004). Det handlar om intrång på samernas mark som påverkar deras sätt att leva vilket har gjort att närvaron av deras kulturen har minskat. Det var inte endast utbyggnaden av vattenkraft och järnvägar som påverkade den samiska kulturen och rätten till mark. Vid rennäringslagen införande i slutet av 1800-talet förlorade samerna även den individuella äganderätten som istället blev en kollektiv rätt genom samebyar (Össbo och Lantto 2011).

Össbo och Lantto (2011) redogör hur samernas relation till svenska staten kan karaktäriseras som kolonialpolitik. Processer som framtagna av tillgång till naturbete och tvångsförflyttningar av ursprungsbefolkning kan kopplas till kolonialismens egenskaper. Vidare beskriver Össbo och Lantto (2011) att samernas ursprungsbefolkningsrättigheter inte har avfärdats genom historien utan blivit omdefinierade och förminskade vilket har till exempel lett till minskat bete för renar och resursförvaltningskonflikter. Vad samerna har idag är ett resultat av statens agerande genom historien.

Propositionen (1976/77:80) fastställer att samerna befinner sig i sitt eget land medan de utgör en etnisk minoritet inom majoritetsbefolkning. År 1977 erkänner svenska staten att samer utgör ett urfolk i Sverige, vilket ger samer folkrättsliga krav på en kulturell särbehandling (Prop. 1976/77:80; Sametinget och Jordbruksdepartementet 2004). Det betyder att samer har både rättigheter som minoritet och urfolk i Sverige.

2.2 Nationella minoriteter

Minoritetslagen (SFS 2009:724) innebär rätten att skydda och främja de nationella minoritetsspråken samt främja möjligheterna för minoriteterna att behålla och utveckla sin kultur i Sverige. År 2009 infördes Lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk för de fem minoriteterna judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar (SFS 2009:724).

2.2.1 Rättigheter på internationell nivå

Denna studie fokuserar på minoritetsrättigheter i Sverige men det är betydelsefullt att få en förståelse hur rättigheter för minoriteter och urfolk ser ut på internationell nivå. Även om inte Sverige har ratificerat alla deklarationer och konventioner.

ICCPR och ILO

Rättigheter för minoriteter och urfolk har tagits fram på internationell nivå genom åren. Rätten till självbestämmande finns med i FN:s Konvention om medborgliga och politiska rättigheter (ICCPR) från 1966 (United Nations Human Rights 1966). I ICCPR framgår det att i länder där minoriteter finns, ska minoriteterna ges rättigheten att utöva sin egen kultur och språk och utöva sin egen religion (United Nations Human Rights 1966).

Den internationella arbetsorganisationen, ILO, är ett fackorgan i FN som arbetar med arbetslivsfrågor och bekämpa fattigdom och främja social rättvisa (Svenska ILO-kommittén u.å). Konvention nr 169 fokuserar på ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder och den antogs av ILO 1989 (Institutet för mänskliga rättigheter 2025). Sverige har ännu inte ratificerat konventionen trots att konventionen anses vara tillämplig för Sverige. Institutet för mänskliga rättigheter (u,å) presenterar hur ILO konventionen nr 169 förespråkar mer omfattande rättigheter för urfolk.

UNDRIP

Självbestämmande lyfts även fram i FN:s Urfolksdeklaration (UNDRIP) från 2008 (United Nations 2008). Urfolk har enligt UNDRIP rätten till självbestämmande vilket innebär rätt att bestämma sin politiska status och fritt driva sin ekonomiska,

sociala och kulturella utveckling (United Nations 2008). Eftersom samer är dem enda som är erkända som urfolk i Sverige har de rättigheter utifrån UNDRIP. De har rätt att bevara och utveckla sin kultur parallellt med majoritetsbefolkningen (Prop. 2009/10:18). Därmed ska samerna kunna erhålla och utveckla sin identitet som en integrerad del av majoritetsbefolkningen.

UNDRIP är anses vara vägledande och anger urfolkens rättigheter till självbestämmande och deras politiska ställning (Prop. 2017/18:199). Vid FN:s generalförsamling år 2014 antog medlemsländerna ett slutdokument som lyfter fram att rättigheterna i UNDRIP ska implementeras i medlemsländerna (United Nations General Assembly 2014), vilket innebär att UNDRIP får juridisk betydelse och att medlemsländerna ska vidta åtgärder på nationell nivå för att nå upp till målen i UNDRIP, något som Sverige arbetar med. Åtgärder kan innebära lagstiftning samt politiska och administrativa åtgärder (United Nations General Assembly 2014; Prop. 2017/18:199).

FCNM

På EU-nivå framtoogs Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter (Council of Europe 2000), (FCNM). Ramkonventionen godkändes 1995 i Europarådet och Sverige ratificerade ramkonventionen år 2000 (Prop. 2017/18:199). Konventionen är utformad för att skydda enskilda personers rättigheter och grundläggande friheter som tillhör minoriteterna (Council of Europe 2000; Prop. 2017/18:199). Ramkonventionen är det multilaterala avtalet som är juridiskt bindande angående frågor som rör minoriteter (SOU 1997:193). För att motsvara de internationella åtagandena enligt ramkonventionen införde Sverige minoritetslagen (Prop. 2017/18:199). Det finns flertalet centrala bestämmelser inom ramkonventionen, artikel 15 reglerar rätten att minoriteter ska ges förutsättningar från staten för inflytande i offentliga ärenden och i frågor som berör dem (SOU 1997:193).

2.2.2 Förvaltningsområde

Av de fem minoriteter som finns i Sverige gäller endast förvaltningsområden för samer, sverigefinnar och tornedalingar (Minoritet.se 2022; Regeringskansliet 2026). Anledning till att judar och romer inte har samma rättigheter i förvaltningsområden kopplas till resonemang om territoriella och icke-territoriella språk (minoritet.se, 2022; Länsstyrelsen Stockholm och Sametinget, 2019). Det har historiskt funnits kopplingar mellan geografiska områden och minoritetsgrupperna samer, sverigefinnar och tornedalingar. Samtidigt har inte minoritetsgrupperna judar och romer varit knutna till specifika områden på liknande sätt (minoritet.se, 2022; Länsstyrelsen Stockholm och Sametinget, 2019). Med anledning av resonemanget ansågs behovet finnas för samiska, finska och meänkieli för att stärka

deras rättigheter genom förvaltningsområden. Jiddish och romani chib omfattas däremot fortfarande av de allmänna bestämmelserna i minoritetslagen gällande rätten till språk, kultur och delaktighet (SFS 2009:724; minoritet.se 2022; Länsstyrelsen Stockholm och Sametinget 2019).

Ingår en kommun i ett eller flera förvaltningsområden innebär det att de ska erbjuda enskilda rätt att vid kontakt med förvaltningsmyndigheter, förskola, äldreomsorg använda finska, meänkieli och samiska (SFS 2009:724). Vid revideringen av minoritetslagen 2019 förflyttades vissa rättigheter till skollagen och socialtjänstlagen (Minoritet.se 2022). Inom socialtjänstlagen framgår det specifikt att alla kommuner ska arbeta för att den som begär omvårdnad erbjuds personal som behärskar något av minoritetsspråken (SFS 2025:400). Därför har äldre rätt att få äldreomsorgen helt eller till stor del på deras minoritetsspråk, vilket innebär att alla kommuner har en skyldighet oavsett om de tillhör ett förvaltningsområde eller inte. Vad som utmärker kommuner inom ett förvaltningsområde är att minoriteterna, vid kontakt med myndigheter och domstolar har rätt att använda sitt minoritetsspråk (minoritet.se 2022). Samt att kommunerna i förvaltningsområdena får statsbidrag.

I förordningen (SFS 2009:1299) framgår det i 8§ att statsbidrag årligen lämnas till kommuner som ingår i ett förvaltningsområde och att det är avsett att användas för de merkostnader som uppkommer med anledning av rättigheter enskilda har enligt minoritetslagen. Det kan handla om åtgärder som uppkommer i arbete med att stödja användningen av minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska (SFS 2009:1299). Bidragets storlek till kommunerna beräknas utifrån ett grundbelopp på 565 000 kr (MUCF u.å). Ingår en kommun i två eller tre förvaltningsområden tilldelas utöver grundbeloppet ett ytterligare bidrag på 450 000 kr för varje extra förvaltningsområde (MUCF u.å). Sametinget ansvarar för utbetalningen och uppföljning av statsbidraget till förvaltningskommuner för samer (Länsstyrelsen Stockholm och Sametinget 2019). Till exempel ska kommunerna redovisa hur de har fördelat statsbidraget och hur samråden har genomförts med minoriteterna. Statsbidraget beräknas och baseras efter antalet invånare i kommunerna (SFS 2009:1299; Minoritet.se 2022; MUCF u.å). Länsstyrelsen Stockholm och Sametinget (2019) nämner några möjliga användningsområden för statsbidraget vilka är kultur- och språkinsatser, samråd med minoriteter, organisationsöversyner och verksamhetsförändringar. Om det framkommer att en kommun eller region inte förbrukar hela statsbidraget kan bidraget sänkas (MUCF u.å). Från och med 1 januari 2019 är kommuner skyldiga att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete (Länsstyrelsen Stockholm och Sametinget 2019).

Av Sveriges 290 kommuner (SCB 2026) har 27 kommuner anslutit till förvaltningsområde för samer (minoritet.se 2025). Det är regeringen som tar beslut över ansökningar från kommuner att ingå i ett förvaltningsområde. Fler kommuner har frivilligt anslutit sig till förvaltningsområden genom åren (SFS 2009:724; Prop. 2017/18:199). Kommunerna har ett ansvar och skyldighet att arbeta för minoriteternas rättigheter, vanligtvis sker detta genom samråd.

2.2.3 Samråd och konsultation

I 5§ i minoritetslagen (SFS 2009:724) betonas att statliga och kommunala förvaltningsmyndigheter ska ge möjlighet för nationella minoriteter till inflytande i frågor som har en inverkan på dem och i den utsträckningen det är möjligt att samråda med minoriteterna i sådana frågor. Genom ett lagreglerat och strukturerat samråd skapas förutsättningar för beslutsfattare att på ett systematiskt sätt inhämta och ta hänsyn till minoriteternas synpunkter och behov vid beslutsfattande (Prop. 2021/22:19; SFS 2022:66). I förordningen (SFS 2009:1299) till exempel står det att kommuner ska tillsammans med de nationella minoriteterna kartlägga de behov som finns för minoritetsspråken. Utöver att samla in minoriteternas synpunkter kan samråd även vara till för att informera om den politiska utvecklingen. Återkommande samråd är viktigt för att möjliggöra minoriteternas inflytande i demokratiska processer (Prop. 2017/18:199).

Samråden ska inte enbart ske med utsedda representanter från samiska organisationer utan även med enskilda samer som inte är organiserade i föreningsliv eller samebyar (Prop. 2017/18:199; Prop. 2021/22:19). I propositionen (2017/18:199) betonas organisationers betydande roll i samråd, men också vikten av att nå ut till individer som inte är med i föreningar för att skapa en bred kontaktyta. Om samråd endast sker med föreningar finns det en risk att värdefulla kontakter går förlorade, vilket visar på vikten av att kombinera olika former av samråd med minoriteter för att skapa en samlad bild av deras synpunkter och behov (Prop. 2017/18:199).

Rättigheter skiljer sig mellan minoriteter och urfolk (Prop. 2009/10:80). Med anledning att samer i Sverige är erkända som ett urfolk, lät regeringen upprätta lag (SFS 2022:66) om konsultation i frågor som rör det samiska folket. Lagen är till för att säkerställa samernas kollektiva rättigheter till inflytande och delaktighet vilket innebär att regeringen, statliga förvaltningsmyndigheter, regioner och kommuner ska konsultera samiska företrädare innan beslut har fattats i ärenden som kan påverka samerna (SFS 2022:66). Enligt 8§ av konsultationslagen (SFS 2022:66) ska samiska företrädare vid ett tidigt skede bli informerade angående ärende som berör samer och ha rätten att på eget initiativ begära konsultation. Enligt 7§ ska

Sametinget involveras i ärenden som berör samer samt involvera företrädare för samer i föreningar och samebyar.

En målsättning med minoritetslagen (SFS 2009:724) är att stärka nationella minoriteters möjlighet till inflytande. Detta innebär att kommuner ska utforma sin verksamhet på ett sätt som innebär implementering av dialog med företrädare av minoriteter (Prop. 2021/22:19), vilket betyder att kommunernas arbetssätt skiljer sig mot varandra.

2.3 Kommunal organisation

Kommuner kan betraktas som lokala stater, då organisationerna kan ses som miniversioner av den nationella staten (Norén Bretzer 2021). Kommunernas verksamheter regleras av regeringsformen, kommunallagen och ett antal specialregler. Kommunernas självstyre och fördelningen kring vilka uppgifter de måste och kan göra regleras av den statliga lagstiftning som Riksdagen tagit beslut om (Norén Bretzer 2021). Uppgifterna har förändrats över tid mellan olika politiska nivåer. Kommunerna måste fullgöra de uppdrag staten tilldelar dem genom speciallagar som kan gälla till exempel skola, äldreomsorg eller socialtjänstlagen (Norén Bretzer 2021).

Enligt kommunallagen (SFS 2017:725) ska varje kommun ha en kommunfullmäktige (KF), en kommunstyrelse (KS), nämnder utöver styrelsen och revisorer för granskning av den kommunala verksamheten. Norén Bretzer (2021) beskriver att den största uppgiften kommunfullmäktige har är att ta beslut i frågor som berör medborgarna, alla beslut tas inte i KF utan kan avgöras i nämnderna. När beslut har tagits av politikerna i KF eller i nämnder är det sedan tjänstepersoner som verkställer de politiska besluten, vilket sker i kommunens olika förvaltningar (Norén Bretzer 2021).

Något som Norén Bretzer (2021) nämner som problematiskt i den kommunala politiken är förutsättningarna som kommunerna har i Sverige, vilket beror på skillnader i storlek och skatteunderlag. Antalet ledamöter i kommunfullmäktige skiljer sig mellan kommunerna, där de minsta endast har 21 fullmäktigeplatser jämfört med de större som har runt 100 platser (Norén Bretzer 2021). Det finns även problematik med mindre och större kommuner finns det även viktiga värden som mindre kommuner besitter gentemot de stora kommunerna (Norén Bretzer 2021). Författaren upp exempel som närheten till politikerna, ökat deltagande och politiskt engagemang hos kommuninvånarna som unika och värdefulla värden i mindre kommuner. Med kommunernas självstyre kan det bidra till lokal anpassning, vilket bidrar till mer flexibilitet i enskilda kommuner (Norén Bretzer 2021).

3. Teoretiska utgångspunkter

I detta avsnitt presenteras de teorier och begrepp som är utgångspunkt i den analytiska delen. Det första begreppet som presenteras är Michael Lipskys gräsrotsbyråkrat. Sedan ges även en presentation av begreppet handlingsutrymme som kopplar till gräsrotsbyråkrat. I den andra delen redovisas Nancy Frasers ramverk om social rättvisa. Avsnittet tar upp och diskuterar Frasers tredelade modell och även Europarådets modell för deltagande.

3.1 Gräsrotsbyråkrat och handlingsutrymme

Begreppet gräsrotsbyråkrat är den svenska översättningen av Michael Lipsky (1980) street-level bureaucrat. På svenska finns även andra benämningar som frontlinjebyråkrat och närbyråkrat. Lipsky (1980) förklarar att tjänstepersoner i den offentliga sektorn som arbetar direkt emot civilsamhället och har ett väsentligt handlingsutrymme, engelskans *discretion*, anses vara gräsrotsbyråkrater. Även Hertting (2018) beskriver att gräsrotsbyråkrater har det första mötet med medborgare och är den sista länken i kommunernas implementeringsprocess. Det är vid den sista länken som beslut blir till handling. Lipsky (1980) betonar att gräsrotsbyråkratens handlingsutrymme grundar sig i de lagar, direktiv och policy som finns. Samtidigt är det genom gräsrotsbyråkratens implementering och tolkning av lagar för den lokala platsens förhållanden som avgör hur relationen mellan politiken och medborgarna fungerar och skiljer sig åt mellan platser (Lipsky 1980; Hertting 2018).

Det kan uppstå ett flertal utmaningar i gräsrotsbyråkratens handlingsutrymme (Lipsky 1980). Det kan handla om resursbrist i till exempel tid och att individen har en hög arbetsbelastning vilket gör att prioriteringar behöver ske. Norén Bretzer (2021) betonar att politiska mål skapar hinder att utföra arbetet och påverkar handlingsutrymmet eftersom det sällan tillkommer rekommendationer kring hur målen bör prioriteras. I stort innebär detta att handlingsutrymme både begränsas och kan användas i stort för att utveckla strategier som gör arbetet hanterbart.

Det är upp till varje individ att utföra sitt arbete och använda sig av sitt handlingsutrymme. Varje individ har vad Lipsky (1980) kallar personligt handlingsutrymme. Det handlar om att individer anpassar sitt sätt att utföra arbetet utifrån situationerna som uppstår och då gör bedömningar och prioriteringar utifrån personliga kunskaper och erfarenheter. Även Norén Bretzer (2021) beskriver hur gräsrotsbyråkrater besitter en kunskap och anpassar sin kompetens till varje enskilt fall. Vilket leder till att de behöver avgöra vad som är lämpligt eller det mer önskvärda alternativet.

Vad det är som avgör och driver frontlinjebyråkraters handlingsutrymme är mångtydigt. Hertting (2018) anser att handlingsutrymmet går att koppla till gräsrotsbyråkratens egenintresse, det vill säga att individen gör det lätt för sig själv och inte engagerar sig mer än nödvändigt i olika ärenden. Alternativt är att handlingsutrymmet möjliggör att gräsrotsbyråkraten kan anpassa sitt agerande för medborgarens behov, vilket skapar stark motivation till att försöka implementera de politiska målen. Detta innebär att handlingsutrymmet påverkas av gräsrotsbyråkratens egen motivation och driv.

Engdahl och Larsson (2011) beskriver att det finns huvudkomponenter för att förstå aktörers handlingar, det handlar om *handlingskompetens och omgivning*. Dessa teoretiska begrepp innebär kompetenser, medel och resurser en aktör har för att kunna genomföra en handling och vilka möjligheter och begränsningar som finns i individens omgivning som påverkar handlingsutrymmet. Engdahl och Larsson (2011) redogör för det teoretiska begreppet *handlingskompetens*, vilket innebär individens egenskap är att ta fram och använda de resurser som krävs vid handling, det vill säga resurser i form av ekonomiska, kulturella eller politiska erfarenheter och kunskaper. En avgörande resurs är kunskapsmässig, innebärande individens förståelse av genomförandet av en handling, eftersom det utgör vad som är möjligt och omöjligt. Engdahl och Larssons (2011) andra teoretiska begrepp *omgivning* syftar till olika faktorer som kan möjliggöra eller begränsa. Faktorer kan innebära ekonomiska resurser, materiella resurser som redskap, kulturella resurser som språk och sociala resurser som kontakt med människor. Handlingar är beroende av de resurser som finns i omgivningen. Alla faktorer inom individens omgivning inte kan klassificera som ett hinder eller möjliggörare avgörs i avsikten och genomförandet av en handling (Engdahl och Larsson 2011). Därmed möjligheten att genomföra en handling underlättas av de faktorer som individen finner i omgivningen som understödjer avsikten och de faktorer som försvårar avsikten utgör ett hinder.

I analysen kommer Lipsky (1980) teori om gräsrotsbyråkraten att användas men även begreppet handlingsutrymme. Den hjälper till att ge förståelse kring minoritetssamordnarnas position inom kommunen och hur handlingsutrymmet påverkar rollen. Sedan kommer Engdahl och Larssons (2011) teoretiska begrepp *handlingskompetens* och *omgivning* att tillämpas i analysen eftersom det fokuserar på individens resurser och vilka möjligheter och begränsningar som finns inom organisationen och den specifika situationen.

3.2 Social rättvisa

Nancy Fraser är en amerikansk filosof som har tagit fram ett ramverk för social rättvisa. Fraser (2008) förklarar vad hon anser att social rättvisa innebär, genom att diskutera paritet för deltagande, engelskans *parity of participation*. Alla har samma värde och rättvisa kräver att det finns sociala åtgärder som tillåter jämlik delaktighet i det sociala livet. För att nå dit behöver de institutionella hinder som finns övervinnas (Fraser, 2008). I syfte att förstå och överkomma de hinder som finns för jämlikt deltagande har Frasers (2008) tagit fram en modell som innehåller tre dimensioner: *ekonomisk fördelning* (distribution), *erkännande* (recognition) och *politisk representation* (representation). Alla tre dimensionerna inom modellen menar Fraser (2008) behövs för att nå social rättvisa och jämlikt deltagande.

Fraser (2008) beskriver de tre dimensionerna mer djupgående: *Ekonomisk fördelning* syftar till att individer kan förhindras att delta på grund av ekonomiska strukturer. Strukturer försvårar eller förnekar de resurser individer behöver för att anses som jämlikar och ha möjligheten att delta. Författaren menar på att det krävs en omfördelning av resurser för att säkerställa att individer får tillgång till de resurser som krävs för deltagande i samhället. *Erkännande* kopplas till hierarkiska system av kulturella värden vilket kan stoppa individer att delta jämlikt. Det handlar om att institutionaliserade mönster av kulturella värden förminskar grupper och skapar ett hierarkiskt system och bidrar till en ojämlikhet. Dimensionen handlar om att erkänna människors lika värde genom att förändra de värden som hindrar individer att delta på institutionella platser, vilket innebär att det sker ett institutionellt erkännande. *Politisk representation* kopplar till politiska regler och inramningar av samhället som hindrar individer att ha en politisk röst. Att individer inte kan delta vid beslutsfattning. Författaren betonar hur deltagande inom den politiska dimensionen innebär huruvida individer har en likvärdig röst. Att grupper kan exkluderas från beslutsfattning som påverkar, vilket gör det svårt att utmana och stå emot.

Fraser (2008) beskriver även hur *politisk representation* innebär platsen där förhandling mellan ekonomisk fördelning och erkännande äger rum. Genom förhandling beslutas individens sociala tillhörighet och visar vem som är inkluderad och exkluderad inom de andra dimensionerna samt vem som har rätt till en rättvis fördelning och erkännande. Fraser (2008) betonar att det inte enbart är en spegling av ekonomiska och kulturella problem utan även en grundläggande dimension för social rättvisa. Det behöver ske en integrering mellan de tre dimensionerna för att garantera deltagande på lika villkor.

Ett sett att undersöka social rättvisa är genom en modell av deltagande som Council of Europe (Europarådet) presenterade år 2009. Den är uppbyggd i fyra steg som

utgör olika nivåer av deltagande som är information, samråd, dialog och partnerskap. Council of Europe (2009) beskriver nivåerna följande: information som är den lägsta typen av deltagande och vanligtvis består av envägsinformation från offentlig sektor. Samråd är nästa steg och är ett initiativ från offentlig sektor som ber om åsikter om policyämnen eller utvecklingsfrågor. Det utgår vanligtast från en aktuell fråga som de vill ha synpunkter. Den tredje nivån är dialog som initieras från båda parterna och kan kategoriseras som samarbeten mellan dem. Dialogen bygger på gemensamt intresse och mål som kan leda till en rekommendation, strategi eller lagstiftning. Dialog anses vara mer effektiv än samråd eftersom den består av regelbundna möten och vanligtvis leder till överenskomna resultat. Den slutgiltiga nivån och den högsta typen av deltagande är partnerskap. Det innebär ett delat ansvar mellan aktörerna i varje steg. Partnerskap kan finnas i alla steg i den politiska beslutsprocessen och anses vara relevant vid agendasättning och genomförande.

Senare i min analys kommer Frasers (2008) teori om social rättvisa att användas. Det är för att skapa en förståelse hur minoritetssamordnarens handlingsutrymme möjliggör för deltagande för samer, därmed hur samerna i olika sammanhang har möjlighet till deltagande inom ramen för Frasers (2008) tre dimensioner. Men även inom Council of Europes (2009) modell för deltagande.

4. Genomförande

I följande avsnitt kommer genomförandet av studien att presenteras. Avsikten är att ge läsaren en förståelse för hur studien och uppsatsen har utformats och genomförts. Studien är en kvalitativ studie där empirin har samlats in främst genom intervjuer och sedan kompletterats med allmänna handlingar från kommunerna i studien. Sedan beskrivs hur empirin har analyserats och avsnittet avslutas med etiska övervägande och positionalitet.

4.1 Del av ett forskningsprojekt

Denna uppsats är en del av ett nuvarande forskningsprojekt på SLU. Projektet leds av Ildikó Asztalos Morell och fokuserar på ”Hälsosamt åldrande i urfolksamhällen i Sverige och Indien med fokus på näringsrik och kulturellt passande matförsörjning”. Projektet är finansierat av The Indian Council of Medical Research och Forte. Syftet med projektet är att skapa insikter i hur förbättringar av kost och hälsa hos äldre urfolkspersoner, samerna i Sverige och Mal Paharia i Indien, kan utgöra grunden för ett aktivt åldrande.

Enkätundersökningen som projektet genomförde handlar om att belysa äldre samers tillgång till kulturanpassad mat, genom att fokusera på kommunerna utifrån minoritetssamordnarens perspektiv. Denna studie med fördjupande intervjuer avser att bidra med en mer ingående studie om minoritetssamordnarens roll och handlingsutrymme.

4.2 Avgränsningar

Den här studien fokuserar på kommuner som ingår i ett samiskt förvaltningsområde och dess minoritetssamordnare. Studiens syfte och begränsningen av tid för är avgörande för antalet informanter (Kvale et al. 2009). Av anledning till studiens tidsperiod har avgränsningen resulterat i att minoritetssamordnare från sex stycken kommuner valts ut av de 27 kommuner som tillhör ett samiskt förvaltningsområde idag. Att intervjua sex stycken minoritetssamordnare skapar en möjlighet att utforma en uppfattning och förståelse kring minoritetssamordnarens roll och handlingsutrymme i den kommunala organisationen. Att ha för många informanter kan även göra det svårt att finna mönster vilket var en faktor att jag valde sex stycken informanter.

Studien kommer att jämföra och analysera mönster kring minoritetssamordnarens arbete i frågor som berör samerna. En jämförande studie demonstrerar platserns olika förutsättningar och hur den lokala kontexten kan spela en avgörande roll (Teorell

och Svensson 2007). En viktig aspekt i avgränsningen handlar om kommuners förutsättningar vilket jag även har haft i beaktning i valet av kommuner. Komponenter i avgränsningarna kan avläsas i tabell 1 nedan, som visar respektive kommuns geografiska plats, omfattning av minoritetssamordnarens tjänst och om kommunen tillhör ett eller flera förvaltningsområden. Detta för att få en bred grund till studien och skapa en möjlighet till en jämförande studie. Kommunerna har fått fiktiva namn för anonymisering.

Tabell 1, Lista över informanter

Kommuner	Förvaltningsområde	Geografisk placering	Rollens omfattning	Struktur för samråd
Ishammar	Fler än två	Kustkommun	100%	Individuell
Illesund	Endast samiskt	Inlandskommun	50%	Individuell
Immarvik	Fler än två	Kustkommun	100%	Individuell
Klevhult	Endast samiskt	Inlandskommun	100%	Korporativ
Kastheda	Endast samiskt	Inlandskommun	50%	Korporativ
Kvarnäs	Fler än två	Kustkommun	100%	Korporativ

Eftersom denna studie är en del av ett forskningsprojekt finns redan insamlat material att tillgå, vilket har varit en del av min avgränsning och val av kommuner. Till exempel har projektet med sitt insamlade material delat upp kommunerna i två modeller, korporativ och individuell modell (Asztalos Morell et al kommande). En mer djupgående beskrivning av modellerna finns i avsnitt 5.3.1.

4.3 Datainsamling

Insamlingen av data till denna studie har jag genomfört. Den tillgång av data jag har fått från projektet var en enkätstudie som varit inspiration för min inriktning och kontaktuppgifter till kommuner av intresse för studien. Utöver att använda enkätstudien som inspiration för insamling av data och formulera frågeställningar har inte materialet använts till denna uppsats. Den primära data för studien är från intervjuer med minoritetssamordnare och deras upplevelser av sin roll. Sedan har sekundärdata samlats in genom insamling av tjänstebeskrivningar och annonser som komplement.

4.3.1 Intervjuer

För att få en djupgående förståelse av minoritetssamordnarens roll genomförde jag intervjuer. Intervjuer som insamlingsmetod valdes för att syftet med studien är att förstå informanternas egna uppfattningar och upplevelser (Bryman 2002) av sin roll som minoritetssamordnare. Samtidigt skapas möjligheten för mig som intervjuare att styra samtalet och behandla de frågor och ämnen jag anser betydelsefulla för studien. Av den anledningen valde jag att utföra semistrukturerade intervjuer. Det

hade varit önskvärt att delta i flertalet samråd för att utföra observationer eftersom det hade givit en större förståelse kring upplägget och minoritetssamordnarens arbete men på grund av tidsramen var detta inte möjligt.

Semistrukturerade intervjuer syftar till att jag som intervjuare har beslutat kring teman som berörs under intervjun men att jag även låter informanterna besvara och prata fritt om vad de anser är viktigt och intressant för dem (Bryman 2002). Med semistrukturerade intervjuer hamnar fokuset på informanternas uppfattning och intresse vilket även är en viktig inriktning på studien. Inför intervjuerna förbereddes en intervjuguide, se bilaga 1, med teman och frågor. Under intervjuerna gavs dock utrymme för informanterna att själva påverka riktningen (Bryman 2002; Kvale et al. 2009). Även om jag kunde styra intervjun hade jag och informanterna en öppen dialog.

Alla informanter har rollen som minoritetssamordnare, samisk-koordinator, -samordnare eller -strateg men som tidigare nämnt kommer rollen benämnas som minoritetssamordnare och samordnare. Först genomfördes en testintervju för att se över om intervjuguiden gav eftertraktade svar som kunde besvara frågeställningarna. Kvale et al. (2009) beskriver vikten av att skapa en överblick av studien innan intervjuerna inleds. Genom att utföra en testintervju med en minoritetssamordnare som därefter transkriberades och analyserades kunde jag få en överblick av möjliga svar från resterande informanter. Med den överblicken kunde jag överväga justeringar i intervjuguiden inför de andra intervjuerna. Sedan genomfördes semi-strukturerade intervjuer med resterande informanter.

Totalt intervjuades sex stycken samordnare för studien under mars månad 2026. Av deltagarna var samtliga kvinnor. Det fanns inget avsiktligt urval att endast intervju kvinnor till studien. En stor andel av minoritetssamordnare i samiska förvaltningsområden är kvinnor vilket resulterar i urvalet till intervjuerna endast blev kvinnor. Tiden för intervjuerna var ungefär mellan 50–70 minuter. Alla intervjuer utfördes digitalt med ett videokonferensverktyg. Denna metod valdes eftersom det inte fanns tid för mig att resa och besöka kommunerna på plats. Vid digitala intervjuer försvåras möjligheten att läsa av kroppsliga mönster som kan vara en betydelsefull aspekt vid senare analys och det finns risk för att deltagarnas svar blir korta (Kvale et al. 2009). Jag har tagit det i beaktande under mina intervjuer och låtit deltagarna få tid att utförligt besvara mina frågor. Intervjuerna spelades in med medgivande från deltagarna för att senare transkriberas med hjälp av ett AI-verktyg. Detta är den enda gången AI har använts för denna studie. Transkribering bidrar till att skapa en skriftlig redogörelse av vad som sägs under intervjun och underlättar att uppmärksamma viktiga delar av analysen (Bryman 2002). För att kontrollera att AI-verktyget transkriberade rätt har jag läst igenom och lyssnat på

samtliga intervjuer i efterhand. Vilket även gjorde att jag hade intervjun levande i minnet när jag påbörjade reflektionen och analysen av den data som samlats in.

4.3.2 Kompletterande dokument

Utöver den primära metoden, intervjuerna, har jag även kompletterat med en insamling av dokument från kommunerna genom att begära ut tjänstebeskrivningar och arbetsannonser. Med en kompletterande metod för insamling av data kan empirin presenteras från olika perspektiv (Robson och McCartan 2016). Det vill säga, med kompletterande dokument från kommunerna fick jag en uppfattning om hur kommunerna väljer att beskriva tjänsten och dess ansvar. De kompletterande dokumenten tillsammans med minoritetssamordnarnas beskrivning skapar en bred och utförlig förståelse för minoritetssamordnarens roll i den lokala demokratin. Samtidigt gav det mig även en historisk överblick av rollen i respektive kommun och uppfattning av kommunens beskrivning och syn på minoritetssamordnaren. För denna studie har de kompletterande dokumenten begärts från de sex kommuner som undersöks i studien. Det hade varit av intresse att skapa en större bild och analysera flera kommuners tjänstebeskrivningar, men för denna studie används enbart de som är av intresse för de bestämda kommunerna. Jag ansåg det tillräckligt eftersom den primära data kommer från minoritetssamordnarna själva.

4.4 Analyismetod

Med transkribering av intervjuerna påbörjades sedan en analys. Analysen påbörjades samtidigt som de sista intervjuer genomfördes för att inleda kodning och tematisering (Creswell och Creswell 2018), vilket betyder att analysen har fortlöpt under en längre tid av studien i olika moment. Analysen har skett i tre steg vilka är kodning, tematisering och summering (Robson och McCartan 2016). Kodning av data skedde i början av insamlingen, främst för att enklare organisera intervjuerna och transkriberingarna. Efter att jag slutfört de sista intervjuerna kunde jag slutföra kodningen och påbörja tematiseringen, genom att urskilja återkommande mönster i kodningen vilket medförde olika teman (Robson och McCartan 2016). Processen har varit induktiv och tolkningar av det insamlade materialet har gjorts efter de kategoriseringar som framkom i kodningarna. Tematiseringen skedde i två led, efter att kodningen var klar gjorde jag en bred tematisering av det insamlade materialet. Sedan gick jag igenom kodningen och den första tematiseringen igen för att gå djupare och hitta nya teman. Vid färdigställningen framkom större teman vilka är Minoritetssamordnarens roll, Betydande faktorer för rollen och Organiserat deltagande i kommunerna. De teoretiska utgångspunkterna som har presenterats i ett tidigare avsnitt har använts för att analysera och diskutera det insamlade materialet. Liknande tillvägagångssätt av analysen har utförts med de kompletterande dokumenten. Vid analysen av empirin har jag gjort en jämförande

studie mellan kommunerna med utgångspunkt i kommunernas förvaltningsområden och modell för samråd.

4.5 Etiska överväganden och positionalitet

Under min studie har jag tagit etiska övervägande i beaktande. Robson och McCartan (2016) nämner tre viktiga faktorer att ta hänsyn till vid en studie. Det handlar om att syftet med studien ska vara klart och tydligt för deltagarna. Deltagarna har rätt att när som helst under studien avsluta sin medverkan och de får möjligheten att delta anonymt. De här tre faktorerna har jag tagit i beaktande under min studie och givit denna information till deltagarna, eftersom det är viktigt att deltagarna känner sig bekväma att delta. Innan intervjuerna utfördes fick varje informant en informations- och samtyckesblankett, se bilaga 2. Blanketten informerade om användandet av personuppgifter och processen att delta i studien.

Under några av intervjuerna uttalades en önskan om att få vara anonym, vilket jag tidigare hade bestämt från början. Har deltagarna tydligt uttryckt sig i intervjun att inte ta med något som nämnts under intervjun har jag inte tagit med det. Eftersom publiceringen av denna uppsats utgår från deras personliga berättelser och åsikter är det viktigt att de känner att de kan berätta allt utan att bli utlämnade. Speciellt eftersom frågorna handlar om kommunernas organisation och arbete men även samernas rättigheter, vilket gör att innehållet kan anses känsligt. I det avseendet har kommunerna fått fiktiva namn som kan läsas i tabell 1 i tidigare avsnitt 4.3.1 samt att alla benämns som minoritetssamordnare och samordnare.

I kvalitativa studier är det viktigt att som författare reflektera över sin egen positionering till studien. Positionalitet innebär att författarens personliga bakgrund, kultur, relation till informanter och upplevelser har ett värde och kan avgöra hur studien formas (Creswell och Creswell 2018). Genom reflexivitet förstår och granskar författaren sin positionering och hur den kan påverka studien och uppsatsen. Av den anledningen och eftersom studien sker i samiskt förvaltningsområde och där samers rättigheter studeras har jag reflekterat över min positionalitet till studien och empirin. Även om studien inte direkt intervjuar samerna redogör uppsatsen mycket runtomkring det samiska samhället och deras rättigheter. Jag är uppväxt i Västra Götaland vilket innebär att jag under min uppväxt har varit geografiskt långt bort från det samiska samhället. Den kunskap jag fått om det samiska samhället har varit genom skolan, dock var kunskapen minimal. Det var senare när jag började studera till agronom med inriktning landsbygdsutveckling på Sveriges Lantbruksuniversitet som jag fick till mig mer kunskap om det samiska samhället. Inom flera kurser har samernas perspektiv presenterats i relation till offentliga sektorn genom intressekonflikter. Utbildningen har skapat ett nytt intresse för sociala rättigheter och norra Sverige som geografisk

plats, vilket kopplas till samerna och Sápmi. Historiskt genom tiderna har samernas kulturarv och historia många gånger förminsats i samhället både genom politik och utbildning. Utöver min utbildning har jag försökt ta del av ny kunskap från det samiska samhället genom litteratur skriven av samer och media. Även om jag aktivt insamlat ny kunskap och fått lärdom under min utbildning kring det samiska samhället är jag medveten om att min uppväxt och icke-samiska bakgrund kommer påverka min tolkning av det insamlade empiriska materialet. Därför tar jag min reflexivitet i beaktning när jag senare tolkar, analyserar och redogör synpunkter från mitt insamlade material.

5. Resultat och analys

I detta avsnitt presenteras resultat och analys av det insamlade materialet. Avsnittet är uppdelat efter de teman som framkommit under analysen av empirin. Teman för analysen är Minoritetssamordnarens roll, Betydande faktorer för rollen och Organiserat deltagande i kommunerna. I dessa teman har underkategorier framkommit som ger en djupare förståelse för empirin utifrån de teoretiska utgångspunkterna.

5.1 Minoritetssamordnarens roll

Det insamlade materialet som kan kategoriseras som minoritetssamordnarens roll är uppdelat i två mindre avsnitt. Det första avsnittet presenterar vad som har funnits i kommunernas tjänstebeskrivningar och annonser. Genom analys av dokumenten skapar det en huvudsaklig bild av rollen. I det andra avsnittet är det rollen funktion utifrån intervjuerna som analyseras mer djupgående.

5.1.1 Kommunernas perspektiv genom tjänstebeskrivningar och annonser

Tjänstebeskrivningar och arbetsannonser av rollen som minoritetssamordnare från studiens kommuner har begärts ut för att skapa en bild kring hur de framställer rollen. Vid begäran visar det sig att Kvarnäs hade varken annonserna eller tjänstebeskrivning kvar. I Klevhult kunde en HR konsult besvara kort om rollens huvudsakliga uppgifter via mejl. Resterande fyra kommuner kunde lämna ut de dokument som efterfrågades. Det som framgick i annonserna och tjänstebeskrivningarna presenteras i tabell 2 nedan.

Tabell 2, Struktur av rollen utifrån annonser och tjänstebeskrivningar

Kommuner	Förvaltnings- område	Inom kommunens organisation	Mellan kommun och invånare	Utanför kommuns organisation
Ishammar	Fler än två	Driva projekt med förvaltningar, ekonomiskt ansvar, information och utbildningsinsatser. Skriva underlag och ta fram remisser	Kartläggning av behov och samråd.	Delta i nätverk och samarbeten med andra kommuner i förvaltnings-områden.
Illesund	Endast samiskt	Ansvarar att stödja verksamheten. Att organisera, samordna och koordinera utifrån minoritetslagen.		

Immarvik	Fler än två	Ansvara att utveckla och samordna enligt minoritetslagen, med arbete nära kommunens förvaltningar. Genomför inventering av behov och tar fram handlingsplan.	Samråder med minoritetsgrupper.	Planering och genomförande av olika aktiviteter.
Klevhult	Endast samiskt	Säkerställa att kommunen arbetar enligt minoritetslagen	Genom samråd och inflytande ha ansvar för kontakt med det beständiga rådet.	Samordna högtider. Driva projekt för språk och kultur.
Kastheda	Endast samiskt	Samordna arbete kring förvaltningsområde. Utgöra stöd mot förvaltningarna. Planera och utföra utbildnings- och informationsinsatser.	Ansvara för delaktighets- och inflytande frågor gentemot samiska befolkningen.	Delta i nätverk och samarbeten med andra förvaltningskommuner.
Kvarnäs	Fler än två			

Strukturen av rollen kategoriseras som inom kommunen som innebär arbetet mot förvaltningar och den kommunala organisationen, den andra innebär minoritetssamordnarnas arbete mellan kommunen och invånare och den sista kategorin fokuserar på arbetet som sker utanför kommunens organisation med externa aktörer. I tabell 2 presenteras hur tre kommuner kopplas innehållet i rollen som minoritetssamordnare till minoritetslagen. Norén Bretzer (2021) beskriver hur politiska mål kan påverka en gräsrotbyråkrats arbete. Det visar på hur minoritetslagen är en faktor och referens som används när kommunerna strukturerar upp ramarna för rollen. Att minoritetslagen blir samordnarnas referens för att se till att förvaltningarna följer lagen. I Immarvik och Klevhult beskrivs det tydligt hur rollen ansvarar för kommunens uppdrag utifrån minoritetslagen, att rollen arbetar mot förvaltningarna och stödjer dem i arbetet och ser till att lagen följs.

Tabell 2 ger uppfattningen att minoritetssamordnare arbetar utanför kommunen. Det vill säga att fyra av kommunerna beskriver arbete utanför kommunerna som att delta i nätverk, anordna aktiviteter och högtider. Lipsky (1980) teori om gräsrotbyrådet är att rollen arbetar direkt mot civilsamhället. När rollen har arbetsuppgifter som att samordna högtider och aktiviteter sker det en direktkontakt med samerna. Mer specifikt var det HR konsulten från Klevhult som beskrev att minoritetssamordnaren är med och samordnar Samefolkets dag. Här blir det tydligt

hur det arbetet förväntas vara i Klevhult. Att en del av rollen är direkt kopplat till samerna genom aktiviteter och högtider. I vissa av dokumenten beskrivs även kontakt med externa aktörer i olika nätverk, det framkommer mer i intervjuerna och något som alla minoritetssamordnare deltar mer eller mindre i.

Utöver att annonserna och beskrivningarna skapar en bild av arbete utanför kommunerna organisation har minoritetssamordnarna även ett fokus inom kommunerna med minoritetsfrågorna. Av de kommuner som gav svar har alla poängterat att minoritetssamordnaren ska utgöra ett stöd mot kommunens förvaltningar. Fraser (2008) betonar att de institutionella hindren som finns i en organisation behöver övervinnas för att nå till jämlikt deltagande. Att hindren försvårar möjligheten för mindre grupper att komma fram. Därmed är det av vikt att minoritetssamordnarna även arbetar internt med kommunens förvaltningar. Det beskrivs i Ishammar och Kasthedas dokument att rollen även arbetar med informations- och utbildningsinsatser för tjänstepersoner och politiker. Det kan skapa en möjlighet att underlätta för att övervinna de institutionella hindren.

Förutom det som presenteras i tabell 2 framgår det i annonserna och tjänstebeskrivningarna att det anses antingen meriterande eller kvalificerande att ha god inblick i samernas kultur och språk. Norén Bretzer (2021) förtydligar att en gräsrotsbyråkrat besitter kunskap som stärker kompetensen i rollen. Vilket betyder att minoritetssamordnarens kunskap är en viktig kompetens för rollen och något som önskas i annonserna. Att alla kommuner inte har krav på god inblick i samernas kultur och språk kan bero på att de även har andra minoriteter att jobba med. De kan inte fokusera på endast en minoritet om de tillhör två eller tre förvaltningsområden. Men detta behöver inte betyda att kommunerna inte ser liknande kompetenser som meriterande vid tillsättning av rollen.

5.1.2 Rollens funktion

Det finns flera faktorer som avgör ramen för rollen minoritetssamordnare i kommunerna. Utifrån intervjuerna kan vanliga handlingar för en samordnare vara inom kommunens organisation, utanför kommunens organisation och mellan kommun och invånare. När det gäller arbete inom kommunens organisation, har minoritetssamordnarna i huvudsak inte rådighet över minoritetsfrågorna utan ansvaret och besluten ligger hos politikerna och andra tjänstepersoner som beslutar om den kommunala verksamheten. Vad som ingår i rollen skiljer sig mellan kommunerna i studien. I tabell 3 nedan ges en översikt av rollen utifrån minoritetssamordnarna som har intervjuats och kategoriseras utifrån de vanliga handlingarna som en minoritetssamordnare kan verkställa i arbetet.

Tabell 3, Översikt om rollen som minoritetssamordnare

Kommuner	Förvaltnings- område	Inom kommunens organisation	Mellan kommun och invånare	Utanför kommunens organisation
Ishammar	Fler än två	Skriver politiska riktlinjer, samordnar ekonomi och budget. Utbildning för lärare, skyltning på minoritetsspråken.	Ansvarar för samråd och möter föreningar.	Ansvarar för kulturell utställning och att ingå i nätverk.
Illesund	Endast samiskt	Ta fram riktlinjer, arbetar mot förvaltningarna som stödfunktion. Arbetar med att lyfta fram språket och synliggörare det. Skapar information- och utbildningsfilm.	Ansvarar för samråd.	Ingå i nätverk, anordnar seniorresor, föreställningar för barn och unga.
Immarvik	Fler än två	Stöd till förvaltningarna, skyltar på minoritetsspråken, ansvarig för minoritetsslagen, omvärldsbevakning.	Samråd.	Ingå i nätverk.
Klevhult	Endast samiskt	Ansvarig för minoritetslagen och att koordinera frågorna. Öka kunskap i skolan och till majoritetsbefolkningen.	Ansvarar för samråd.	Ingå i nätverk. Anordnar seniorresa.
Kastheda	Endast samiskt	Tagit fram riktlinjer, arbeta in ett arbetssätt hos förvaltningarna och vara ett stöd. Främja individers möjlighet att utöva sin kultur.	Samordnar samråd.	Ingå i nätverk.
Kvarnäs	Fler än två	Ser till att verksamheterna kan bära ansvaret själva och vara ett stöd. Främja utveckling av minoritetsspråken och mer skyltning på språken.	Samråd.	Ingå i nätverk.

Tabell 3 visar att en minoritetssamordnare kan arbeta både inåt mot den interna organisationen och utåt mot externa aktörer. Vad detta arbete innebär kan dock skifta mellan olika kommuner. När det gäller arbete utanför kommunens

organisation ingår samtliga minoritetssamordnare i regionala och nationella nätverk som fokuserar på att stötta varandra i arbetet med att främja minoriteternas språk och kultur men även social hållbarhet. Ett exempel som skiljer dem åt när det gäller arbete utanför kommunens organisation är att vissa samordnare även arbetar med kulturevenemang och att anordna seniorresor med kopplingar till den samiska kulturen. När det gäller arbete mellan kommun och invånare är rollerna i jämförelse lika. Det handlar om samråd mellan kommunerna och minoriteterna.

Över tid har fördelningen av minoritetssamordnarnas arbetsuppgifter gått från att vara mer fokuserad på externa aktörer mot att bli mer inriktad mot den interna organisationen. Samordnaren i Illesund exemplifierar det här i intervjun, med att beskriva att rollen har blivit mer fokuserad på förvaltningarna än att arbeta med aktiviteter mot medborgarna. Hon beskriver förändringen:

I början var man som ett kinderägg. Man var den som tog emot anmälningar till resor. [...] Så det har väl blivit mindre av den varan, och lite mer fokus just nu, riktat in mot kommunens olika verksamheter och tjänstemän. Inte lika mycket aktivt ut i kommunens medborgare, om man säger så. [...] Man var mer en aktivitetsgörare. Fast nu har det blivit mer fokus vänt in mot tjänstemannaorganisationen och riktlinjer. (Samordnare Illesund)

Samordnaren i Illesund har gått från att vara en aktivitetsanordnare till att arbeta mer mot kommunens förvaltningar. Innehåll och fokus i arbetsuppgifterna handlar nu mer att utforma riktlinjer och utgöra stöd för förvaltningarna. Det leder till att rollen blir mer vänd mot den institutionella organisationen, kommunen, än kommuninvånarna och externa aktörer. Samordnaren i Illesund har nu mer en roll att stötta kommunens verksamheter i sitt arbete än att själv ha direktkontakt med de samiska kommuninvånarna och externa aktörerna. Enligt Fraser (2008) kan institutionella hinder försvåra för minoriteter att delta i offentliga verksamheter. Ett institutionellt hinder kan vara till exempel okunskap inom den kommunala förvaltningen. Inriktning av minoritetssamordnarens arbetsuppgifter mot den kommunala organisationen kan med Frasers (2008) teori tolkas som nödvändig för att motarbeta de institutionella hinder som finns inom kommunens verksamheter. I samma linje som Frasers (2008) teori beskriver samordnaren i Kastheda vikten av att arbeta mot kommunens förvaltningar:

För jag är ju där och pekar och påminner hela tiden. Och skulle det inte finnas någon samisk samordnare som hela tiden har den här kontakten med förvaltningarna. [...] Skulle inte den finnas då tror jag att samiska frågor skulle drunkna mer. Så jag tror det är viktigt. (Samordnare Kastheda)

Här poängterar minoritetssamordnaren från Kastheda att rollen är en viktig påminnelse för förvaltningarna. Både minoritetssamordnaren och dokumenten som analyserats uttrycker att rollen innefattar att vara ett stöd för förvaltningarna och

påminna om minoritetsfrågorna för att de inte ska glömmas bort. Att frågor som rör minoritetsgrupper inte prioriteras eller glöms bort kan med avstamp i Frasers (2008) teori som ett ytterligare institutionellt hinder. Utöver samordnaren i Kastheda, anser även andra samordnare som intervjuats att rollen är viktig för att minoritetsfrågorna inte ska glömmas bort.

Något som framkom i intervjuerna var att några minoritetssamordnare uppfattar att det finns skillnader i deras arbetsuppgifter jämfört med de samordnare som tillhör endast samiskt förvaltningsområde. Till exempel anser samordnaren från Kvarnäs att hennes roll i stor utsträckning alltid har varit mer fokuserad på arbete inom kommunens organisation medan minoritetssamordnare från endast samiskt förvaltningsområde i större utsträckning arbetar med att arrangera kulturevenemang. Hon förklarar sitt synsätt:

De jobbar så... praktiskt. [...] De ska arrangera något. Vi har så olika yrkesroller. [...] Jag har inte den rollen, jag är inte alls involverad i vår kommun att arrangera kultur. Det hör inte till mina uppgifter. Där vet jag att vissa kommuner gör väldigt mycket i en sådan, i en sån roll. Det gör inte jag. Det är mer att se till att verksamheterna kan bära själva det ansvaret de har. (Samordnare Kvarnäs)

Samordnaren menar på att hon arbetar för att kommunens verksamheter ska kunna inkorporera sitt ansvar utifrån minoritetslagen. Vanligtvis handlar det om förvaltningar som ansvarar för barn och utbildning, äldreomsorg och gata/park. Samtidigt beskrev samordnaren i Kastheda, som tillhör endast samiskt förvaltningsområde, sina uppgifter som väldigt liknande som samordnaren i Kvarnäs har. Även samordnaren i Kastheda menar huvuduppgiften är att skriva riktlinjer och vara ett stöd för förvaltningarna.

Vad som avgör innehållet i rollen verkar snarare bero på kommunens organisation och politiska ambitioner än antalet förvaltningsområden kommunen tillhör. Lipsky (1980) betonar att det är direktiven från politiken som påverkar handlingsutrymmet hos gräsrotsbyråkraten. I det här sammanhanget blir minoritetssamordnarna en form av gräsrotsbyråkrater som har begränsade möjligheter att ta beslut kring kommunförvaltningarnas verksamhet. Deras handlingsutrymme ligger istället i möjligheten att påverka beslutsfattarna genom till exempel att informera om minoriteternas kultur och språk samt att skapa riktlinjer som stödjer förvaltningarna att följa minoritetslagen.

5.2 Betydande faktorer för rollen

I det andra avsnitt har två mindre teman tagits fram gällande betydande faktorer för rollen som minoritetssamordnare. Det kopplar till individens kunskap och tidigare erfarenheter kring samer och minoriteter. Men även vad som kan begränsa och möjliggöra arbetet i rollen som minoritetssamordnare.

5.2.1 Kunskap och tidigare erfarenheter

Resultat från intervjuerna har visat att samordnarnas tidigare erfarenheter och kunskaper har varit givande för deras eget arbete men även för utvecklingen av kommunernas arbete med minoritetsfrågor. Erfarenheter kan komma från tidigare arbete men även från respektive individs privatliv. Engdahl och Larsson (2011) menar att individens kunskap och erfarenhet är en viktig kompetens för att kunna hantera situationer och genomföra planerad handling, med andra ord handlingskompetens. Även Norén Bretzer (2021) betonar att kunskap hjälper gräsrotsbyråkraten att organisera sin kompetens utifrån situationen. Samordnarna som blivit intervjuade beskriver erfarenheter som att tillhöra en av de fem nationella minoriteterna, utbildningar kopplat till rättighetsfrågor och att sitta med i ett samråd som minoritet i en annan kommun.

Hälften av samordnarna har tidigare eller sitter nu med i ett samråd i en annan kommun som representant för sin minoritet, vilket innebär att samordnarna i detta fall har en kunskap hur det är att delta i samråd från deltagarnas perspektiv. De får då en förståelse för deltagande i samråd utifrån Council of Europes (2009) modell för deltagande som innebär att minoritetssamordnarna därigenom kan använda erfarenheten i sitt eget arbete. Samordnaren från Immarvik berättar:

Jag är själv minoritet [...] Som medborgare sitter jag i samråd i en annan kommun som privatperson och har den insynen utifrån den delen vilket är lite av ett privilegium att få vara så. Att kunna delta i en annan kommun privat och jobba i en annan kommun med samma fråga. (Samordnare Immarvik)

Det här visar på att samordnaren från Immarvik kan ta hjälp av sina egna privata erfarenheter som deltagare i samråd. Hon använder erfarenheterna för att organisera sitt arbete utifrån vad hon vet är uppskattat som deltagare. I detta fall bidrar hennes egna erfarenheter till att utveckla arbetet för minoriteterna. Detta kan liknas vid det som Lipsky (1980) benämner som personligt handlingsutrymme. Samordnaren i Immarvik reflekterar över att det faktum att hon har möjligheten att medverka och påverka frågor kopplat till de nationella minoriteterna på två platser är ett privilegium. Det skapar möjligheten att tillåta jämlikt deltagande på båda platserna och skapa ett värde för samerna, en faktor som är av betydelse för att nå social rättvisa (Fraser 2008). Vid intervjuerna var det enbart tre av samordnarna som

nämnde deltagande vid samråd i andra kommuner. Det betyder inte att de andra samordnarna inte deltar i samråd som privatpersoner men det framkom inte i intervjuerna.

Fem av de sex intervjuade berättat att de har arbetat i respektive kommun i över tio år med samma frågor vilket har skapat en stor kunskap om arbetet genom att de har varit med och strukturerat upp arbetssättet i respektive kommun. Det tyder på att deras kulturella och sociala kapital ger dem resurser (Bourdieu 2002), som kan användas för att öka deras handlingsutrymme. Norén Bretzer (2021) antyder att en gräsrotsbyråkrats tidigare kunskap är en viktig komponent i handlingsutrymmet eftersom det är den kompetensen som kan avgör vad som är passande i situationen. På olika sätt har samordnarna hämtat kunskap ifrån både privata erfarenheter och genom utbildning. Kommunerna har vissa förväntningar av kunskap och erfarenheter vid anställning av en minoritetssamordnare, men det är sedan samordnarens kulturella och sociala kapital som möjliggör förutsättningen att påverka arbetet (Bourdieu 2002). Flertalet samordnare beskriver vikten av att inneha kunskap men det är mer betydande att kunna använda den till en förändring. Samtidigt som kunskap och erfarenheter är en viktig komponent för handling finns det olika element som påverkar samordnarens handling.

5.2.2 Begränsningar och möjliggörare

Vad som anses vara begränsningar och möjliggörare för samordnarnas handlingar skiftar mellan kommunerna. Det som framkommer tydligast som begränsningar i intervjuerna är politisk prioritering och ekonomiska medel. Möjligheten att påverka anses vara en möjliggörare för minoritetssamordnarna.

Politisk prioritering

I intervjuerna framkom det att några samordnare uttryckte att begränsningar i arbetet kan vara politisk prioritering. Detta innebär att frågor kopplade till minoriteterna inte är lika prioriterade som frågor kopplade till majoritetsbefolkningen vilket kan göra det svårt för minoritetssamordnarna att påverka arbetet. Samordnaren i Illesund från endast samiskt förvaltningsområde exemplifierar detta och beskriver sin upplevelse:

Det som är ett hinder då är ju att man är en minoritet och att ens frågor inte har samma stora påverkan som andra frågor har för majoritetsbefolkningen. [...] så det är väl det som kanske är mitt hinder. Man vet att det finns en lag, att man tycker att man ska tillrättalägga för den samiska befolkningen, men till syvende och sist, om man ska ta ett beslut då tar man hellre sådana beslut som kanske gynnar flertalet än de som är färre. [...] Det finns bra politiker. Det gör det absolut. Som ändå förstår frågan i det lilla rummet. Men när man tar den här lilla frågan in i det stora rummet, om man ska välja så väljer man oftast kanske den lättare vägen att man gör en större del av befolkningen nöjda än den mindre (Samordnare Illesund)

Detta åskådliggöra hur den politiska prioriteringen i kommunen begränsar möjligheten att beslut tas för minoriteten. Här framkommer det inte i vilken grad eller hur ofta, utan det är något man får ha i beaktande. Även om politiker förstår innebörden av ett beslut som gynnar minoriteten väljs ändå beslut som kan anses som den lättare vägen för beslutsfattare. Liknande berättar samordnaren i Kastheda:

Politiker kan ha en annan agenda än vad befolkningen har. (Samordnare Kastheda)

Det visar på att det finns begränsningar med politiker, genom att de inte utgår efter vad befolkningen eller minoriteterna önskar i alla beslut. Minoritetssamordnarna i Klevhult och Kvarnäs som menar att det politiska stödet är viktigt i arbetet men att det finns hinder när det finns olika synpunkter i frågorna. Jämförelsevis med samordnarna i Ishammar och Immarvik som förklarar hur de upplever medhåll från politiken, genom att frågorna förankras och prioriteras hos politikerna. Minoritetssamordnarna belyser i intervjuerna att politiker och deras perspektiv är en avgörande del i vad samordnaren har för möjligheter. Engdahl och Larssons (2011) teoretiska begrepp kring handlingens *omgivning* belyser olika faktorer som påverkar individens handling, det kan vara politiska, ekonomiska och kulturella samt människor. Det leder till att politisk prioritering anses vara ett hinder och kan därmed uppfattas som institutionaliserade mönster som skapar ett hierarkiskt system (Fraser 2008) inom kommunen. Det kan göra det svårt för samordnaren att agera för minoriteten när politiker prioriterar andra frågor och majoritetsbefolkningen. Något som kan underlätta och öka det politiska stödet är de beständiga samråden, eftersom det vid dessa vanligtvis förekommer politiska representanter. Det kan göra att relationen mellan samtliga inblandade blir bättre och det är av vikt för att nå tredje nivån, dialog, i Council of Europes (2009) modell för deltagande, vilket innebär att det finns ett intresse som kan stärka samarbetet. Hur det skiljer sig i kommunerna för denna studie var inget som framgick utan något som behövs studeras vidare, eftersom det är den kommunala politiken och politikerna som möjliggör och skapar begränsningar för minoritetssamordnarnas roll och handlingsutrymme.

Möjligheten att påverka

I intervjuerna berättade samordnarna hur de arbetar med flera förvaltningar med minoritetsfrågor. Inom kommunernas organisation arbetar förvaltningarna med att implementera de politiska besluten (Norén Bretzer 2021). Det är politikerna som fattar beslut medan minoritetssamordnarna är utförare av besluten och det kan anses viktigt att det finns en fungerande relation mellan båda aktörerna. En majoritet av samordnarna upplever möjligheten att påverka kommunernas förvaltningar och flera av samordnarna beskriver möjligheten att arbeta och stödja förvaltningarna i deras arbete för samerna. Samordnaren i Kastheda och Ishammar beskriver:

Absolut kan man komma med förslag och hur man skulle kunna göra och oftast så är det ju, vad ska jag säga... Man kan vara ganska öppen för och förstående för vissa saker. [...] Möjligheterna är att man kan påverka... påverka förvaltningarna till att få bättre kunskap och få in ett arbetssätt som inkluderar samiska frågor. Det är den stora möjligheten (Samordnaren Kastheda)

Man har väl all möjlighet och påverka åt alla håll tycker jag. (Samordnare Ishammar)

Av vad minoritetssamordnarna beskriver går det att uppfatta att rollen kan påverka kommunens förvaltningar, genom att de på flera nivåer kan vara med och skapa förutsättningar för samerna. Av det som har sagts i intervjuerna skapas intrycket att flertalet av samordnarna upplever en möjlighet att påverka kommunens förvaltningar i de frågor som berör minoriteterna. Det är av vikt att minoritetssamordnarna får inflytande och möjlighet att påverka eftersom de i huvudsak inte har rådighet över frågorna. Samordnaren i Illesund beskriver mer djupgående hur det är möjligt att påverka förvaltningarna:

Men möjligheten är när man hittar nyckelpersoner inom olika förvaltningar som tycker att det är viktigt att jobba med de samiska frågorna i deras egen verksamhet. Så det är ju liksom möjliggörare för mig, eller nyckel öppnare eller som att man kommer in på olika förvaltningar. [...] Det finns möjlighet, absolut. Men jag kan också hjälpa till och guida (Samordnare Illesund)

Samordnaren menar på att det handlar om att hitta de tjänstepersoner på förvaltningarna som anser det viktigt att arbeta med frågor som berör samerna, eftersom det skapar förutsättningar för att lättare få fram sina egna synpunkter. Vilket kopplat till Engdahl och Larssons (2011) teoretiska begrepp *omgivning*, att personer kan vara faktorer som påverkar handlingsutrymmet. Här blir det tydligt att när minoritetssamordnaren hittar en tjänsteperson med samma driv för frågorna stärker det handlingsutrymmet. Det skapar möjligheter för minoritetssamordnares möjlighet att vara med och påverka beslut och prioriteringar som kommunen beslutar, eftersom de själva inte har något beslutsmandat utan mer är en länk för inflytande.

Samtidigt som samordnarna upplever möjlighet att påverka, framkommer det i intervjuerna att det finns en okunskap hos tjänstepersoner som utgör ett hinder. Samordnarna i Kastheda och Ishammar beskriver att kunskapen är låg och skapar begränsningar i deras arbete. För att skapa möjligheten att påverka behövs en ökad kunskap hos politiker och tjänstepersoner. Minoritetssamordnaren från Illesund beskrev att hon förmedlade upplevda händelser och sin egen historia som minoritet vilket stärkte förståelsen hos politiker och tjänstepersoner. Analysen av annonserna visar att det anses vara meriterande att ha god inblick i minoriteternas kultur och språk. Det visar på att om samordnaren själv tillhört en minoritet kan det skapa förutsättningar att enklare förmedla kunskap till kommunens politiker och

tjänstepersoner vilket sedan resulterar i möjligheten att påverka. Samordnaren i Illesund berättar:

Så har jag sett det som min uppgift att då måste jag klä på mina chefer så gott jag bara kan [...] på tu man hand kanske berätta min historia för att klä på personen som jag har på andra sidan. Som jag gärna vill vara ett stöd för som vill förbättra. (Samordnare Illesund).

Samordnaren visar på att användningen av kulturella erfarenhet och kunskap har en stor betydelse i arbetet för att öka förståelsen. Genom att dela med sig av erfarenheter kan det stärka kommunens arbete med frågor som är kopplade till samerna. Lipsky (1980) beskriver personligt handlingsutrymme som gräsrotsbyråkrater använder för att kunna bedöma situationer för att sedan anpassa och prioritera handlingen. Med politiker och tjänstepersoners förståelse för samer kan det vara enklare att arbeta med frågor kopplat till minoriteterna. Det visar även på att minoritetssamordnarna besitter en egenskap att skapa möjligheter som förbättrar förhållandena för samer genom att anpassa sitt kunskapsutbyte av personliga erfarenheter. Alltså kan en ökad medvetenhet bidra till erkännande enligt Frasers (2008) teori, då kunskap ökar förståelse. Av de som intervjuades är det fyra samordnare som belyser sin personliga koppling till någon av de fem minoriteterna och att det på ett positivt sätt bidrar till rollen och handlingsutrymmet.

På samma gång behöver inte all kunskap och erfarenhet komma från sitt eget privata liv och historia. I intervjun med Ishammar beskriver samordnaren hur utbildning har varit ett sätt att legitimera sina krav:

Jag har gått samtidigt jämställdhetsutbildningar, jag har själv i botten en hbtqi-certifiering, för kultur och fritid. Så jag har kommit in med rättighetsfrågorna. Det har ju då tror jag hjälpt till att förändra den organisation jag jobbade i inifrån. Därför att jag har fått syn på saker och ting. [...] förklarat att jag jobbar med rättighetsbaserat och att så här jobbar man rättighetsbaserat. Och jag har tjatat om det här i åtta månader, så jag tror att de är rätt påverkade nu och en del har börjat förstå hur jag tänker (Samordnare Ishammar)

Med stöd av sin utbildning har samordnaren från Ishammar försökt påverka kommunens organisation. Hon har vid flertalet tillfällen varit och berättat för kommunens politiker och tjänstepersoner om sitt arbete med syfte att få till en förändring och förståelse hos kommunen. Förståelsen hos kommunens tjänstepersoner är viktig och för minoriteterna och genom sitt handlande arbetar hon emot de faktorer som kan vara begränsande för arbetet. Lipsky (1980) menar att politiken kan begränsa det handlingsutrymme en gräsrotbyråkrat har men genom sin utbildning har minoritetsamordnaren fått kunskap som stärker hennes arbete och handlingsutrymme. Utbildningen har stärkt hennes förmåga att legitimera de frågor som hon vill främja, genom att förändra tankesättet hos kommunens politiker och

tjänstepersoner. Av det som har kommit fram i intervjuerna blir det tydligt hur stor inverkan en minoritetssamordnare kan ha på kommunens politiker och tjänstepersoner. Det visar på att en samordnare behöver ha ett driv och motivation för att kunna arbeta runt de begränsningar som uppstår i arbetet och rollen. Detta lyfter även Hertting (2008) i sin diskussion om handlingsutrymmet. Minoritetssamordnarna har i huvudsak inte rådighet att fatta beslut men detta visar att de kan påverka kommunens beslutfattare.

Ekonomiska medel

Statsbidraget har tagits upp flera gånger under intervjuerna och det framkom att samordnarna såg statsbidraget som både en möjliggörare och något som kan skapa begränsningar för arbetet. Statsbidraget är avsatt till merkostnader, till exempel samråd med minoriteter, verksamhetsförändringar, kultur- och språkinsatser (Länsstyrelsen Stockholm och Sametinget 2019). Statsbidraget är ett tillägg i kostnad och är bland annat avsatt för att tillgodose samernas behov, att kunna använda sitt språk och vårda sin identitet och kultur. Det krävs ekonomiska resurser för att erbjuda dessa rättigheter och tjänster. Samtidigt kan inte statsbidraget finansiera allt vilket gör att prioriteringar kring fördelning sker. Därav behövs utformningen av basverksamheten i kommunerna ha ett rättighetstänk eftersom statsbidraget endast är ett litet tillägg. Av vad som har framkommit i intervjuerna upplever minoritetssamordnarna ett behov av att ge samerna tillgång till tjänster i ett kulturanpassat format, till exempel genom tillgång till äldreomsorg på samiska. Därav krävs en omfördelning av resurser likt Fraser (2008) betonar, för att säkerställa deltagande behöver det ske omfördelning av ekonomiska resurser. I intervjuerna beskriver samordnarna hur statsbidraget fördelas och används för att ge samerna möjlighet att använda tjänster på sitt språk. Hur statsbidraget fördelas och hur samordnarna upplever statsbidraget i kommunerna skiljer sig. I tabell 4 sammanställs kommunernas användning av statsbidraget och samordnarnas upplevelse.

Tabell 4, Översikt av statsbidraget

Kommuner	Betalas en del eller hela samordnarens lön av statsbidraget idag	Hur upplevs statsbidraget?	Hur fördelas och tillämpas statsbidraget?
Ishammar	Nej	Möjlighet	Föreningsbidrag, språk i skola, utbildning
Illesund	Nej	Möjlighet	Språkfrämjande, aktiviteter, kultur planerade insatser
Immarvik	Nej	Möjlighet	Språkvitalisering, implementering av lagstiftningen inom kommunens verksamheter

Klevhult	Ja	Begränsning	Lön, implementeringen av lagstiftningen inom kommunens verksamheter
Kastheda	Ja	Begränsning	Lön, punktinsatser (läromedel), utbildning, föreningsbidrag,
Kvarnäs	Ja	Begränsning	Lön, läromedel, utbildning, översättning av språk

Hur statsbidraget upplevs kopplar inte till antalet förvaltningsområden. De tre samordnare som tydligt uttrycker en missnöjdhet ingår alla i samma korporativa modell för samråd. Samordnarna i dessa kommuner beskriver:

Regeringen har dragit ner statsbidraget vilket försvårar ganska mycket vårt jobb.
(Samordnare Klevhult)

Ekonomi är ett hinder. (Samordnare Kastheda)

Vi har väldigt lite statsbidrag om man tänker till kommunen som hör till fler förvaltningsområden. (Samordnare Kvarnäs)

Alla tre samordnare uttrycker hur statsbidraget och ekonomiska medel anses vara en begränsning för deras arbete. Här skapar *omgivningen* (Engdahl och Larsson 2011), de ekonomiska resurserna, en begränsning att utföra de handlingar som krävs av samordnaren. Bidragets storlek anses inte vara tillräckligt att utföra de handlingar som krävs av lagen. Tabell 4 visar att samordnarna i Klevhult, Kastheda och Kvarnäs får sin lön eller en del av lönen från statsbidraget. Det som blir kvar används till merkostnader. Det här medför att de samordnare som anser att statsbidraget inte är tillräckligt och ser det som en begränsning får sin lön eller del av sin lön från statsbidraget.

Resterande samordnare har en annan syn på användning av bidraget. Här betalar kommunen deras lön och statsbidraget används för minoriteterna på olika sätt. Samordnarna från dessa kommuner beskriver:

Statsbidraget används inte för lön till minoritetssamordnaren, den delas ut till olika föreningar och gällande språk i skola. Lärare kan få undervisning i språken.
(Samordnare Ishammar)

Under många års tid så har de (kommunen) betalat min lön [...] Det bidraget kan ju vi helt och hållet ha till språkfrämjande aktiviteter, alltså stärka kulturell identitet. Tar de äldre på seniorresa, vi kan göra allt det som man skulle vilja göra. I och med att vi har det här statsbidraget, att inte min lön går på det [...] Så vi har fortfarande statsbidrag till språk och kultur planerade insatser. (Samordnare Illesund)

I fjol flyttades min lön... från statsbidraget till kommunala medel, [...] Vi skickar ju aldrig ut pengar. Det är kommunens pengar, det här. Många använder det som föreningsbidrag, vilket det inte är. Vi har föreningsbyråer där det finns andra pengar att söka. [...] och sen är språkvitaliseringen en viktig del att tillgängliggöra användandet av språken i förvaltningsområdena vilket enligt förordning för statsbidraget är en viktig del. (Samordnare Immarvik)

Det som har sagts av minoritetssamordnarna visar på att kommunen betalar lönen och att statsbidraget används för minoriteterna genom olika insatser. Därmed används medlen för att möjliggöra samernas rättigheter, till exempel att stärka minoritetsspråken som nämns av flera samordnare. Fraser (2008) betonar att en ekonomisk omfördelning är av vikt för att ge möjligheten för deltagande och erkännande. Även om alla kommuner arbetar med tillämpning av statsbidraget sker det på olika sätt och för kommunerna Ishammar, Illesund och Immarvik finns det förutsättningar som gör att statsbidraget uppfattas som en möjliggörare.

Fördelningen av statsbidraget skiljer sig mellan kommunerna. I Ishammar delas ekonomiska medel ut till föreningar och andra insatser i skolan. Det kan tolkas som att minoriteterna får en direktkontakt med bidraget till skillnad hur det är i Immarvik och Illesund. Samordnaren förklarar i Immarvik att användningen av bidraget stannar inom kommunen arbete, att det inte är något som delas ut till minoriteternas föreningar. Utan samordnaren och kommunen arbetar direkt med språkrevitalisering, som innebär att arbeta med att stärka hotade språk. I detta fall är fokuset med statsbidraget att förstärka kommunens arbete med minoritetsspråken. Liknande gäller även för samordnaren i Illesund, hon sade inte uttryckligen att allt stannar inom kommunens verksamheter men att kommunen har betalt lönen i många år vilket har gjort att bidraget kunnat gå till utveckling av minoriteternas språk men även anordna aktiviteter till äldre. Jämförelsevis mellan Illesund och Immarvik arbetar de på liknande sätt genom att bidraget når samerna genom kommunens arbete och inte ges som föreningsbidrag som i Ishammar.

Intrycket är att statsbidragets fördelning är en viktig del i *omgivningen* (Engdahl och Larsson 2011), kommunens ekonomiska resurser. Eftersom det skapar möjligheter för samordnarna att arbeta med ekonomiska medel direkt kopplat till minoriteterna vilket kan möjliggöra minoriteternas rättigheter. En ekonomisk omfördelning ger ett värde till minoriteterna och ett erkännande kan uppstå, vilket är en viktig aspekt av social rättvisa enligt Fraser (2008). Även om statsbidraget uppfattas som en begränsning och en möjliggörare har alla minoritetssamordnare i studien samma handlingsavsikter att skapa förutsättningar för samernas språk och kultur.

5.3 Organiserat deltagande i kommunerna

Detta avsnitt kommer att ge en djupare presentation om hur strukturen på samråden ser ut och representationen av deltagare i samråden. Sedan sker även en analys kring om samråd har beslutsrätt eller är mer rådgivande.

5.3.1 Samråd

Något som alla kommuner arbetar med står i minoritetsslagen (SFS 2009:724) att minoriteterna ska ges möjligheten till inflytande i de frågor som berör dem, vanligtvis sker det via samråd. Vilket enligt Council of Europe (2009) är nivå två på deras modell om deltagande och där den offentliga sektorn har ansvaret för samråd.

Struktur av samråd

Alla kommuner som har intervjuats arbetar med samråd och nedan finns tabell 5 och 6 som visar sammanställningen av kommunernas struktur. Samråden blir kommunernas institution för samers möjlighet att uttrycka synpunkter och behov på enskild nivå eftersom konsultationslagen ger samerna en kollektiv rätt. Forskningsprojektet som denna studie är en del av har tagit fram två modeller för samråd. Dessa modeller delar upp kommunernas samråd i en individuell modell och korporativ modell. Enligt Asztalos Morell et al. (Kommande) innebär en individuell modell att individer deltar vid samråd utan att representera en förening eller sameby. Asztalos Morell et al. (Kommande) förklarar även att i en korporativ modell sker samråd med representanter från minoriteternas föreningar och samebyar. I en korporativ modell kan samråd ske med individer utöver de representanter som deltar. I tabell 5 och 6 nedan visas den struktur som kommunerna använder för sina samråd i den individuella och korporativa modellen. Tre av kommuner som intervjuades har en individuell modell för samråden och resterande tre kommuner har en korporativ modell för samråd.

Tabell 5, Sammanställning över individuell modell

Individuell modell	Förvaltningsområden	Öppna samråd, gemensamt för alla minoriteter	En beständig samrådsgrupp med samiska representanter
Ishammar	Fler än två	Ja	Nej
Illesund	Endast samiskt	Nej	Ja
Immarvik	Fler än två	Ja	Ja

Tabell 6, Sammanställning över korporativ modell

Korporativ modell	Förvaltningsområden	Öppet samråd, gemensamt för alla minoriteter	En beständig samrådsgrupp med representanter från samiska organisationer
Klevhult	Endast samiskt	Nej	Ja
Kastheda	Endast samiskt	Nej	Ja
Kvarnäs	Fler än två	Ja	Ja

Det som framkommer i tabellerna 5 och 6 visar på att kommunerna i denna studie som tillhör endast samiska förvaltningsområde finns både inom individuell modell och korporativ modell. Av tabellerna 5 och 6 går det att utläsa att vanligtvis har kommunerna antingen öppna samråd eller en beständig samrådsgrupp förutom Immarvik och Kvarnäs som använder båda. Inom den individuella modellen skiljer det mellan Ishammar och Illesund. Ishammar arbetar med öppna samråd. Illesund arbetar med ett beständigt samråd.

Samordnaren i Immarvik förklarade att de öppna samråden var utifrån vad förvaltningarna arbetade med medan det slutna rådet för bestämda representanter från minoriteterna handlar om statsbidraget. Hon förklarar:

Vi har bestämt att vi har öppna samråd på invånarnivå, medborgarnivå och kallar till öppet samråd för medborgare utifrån språken som bas och paraply. [...] Det är förvaltningen som har ämnesområdesansvar utifrån öppna samråd [...] Och gemensamma samråd dessutom. Men det skiljer sig lite [...] Statsbidragen, så krävs det en formalia och en process. Så där har vi slutna samråd. Där medborgarna har fått välja ledamöter med språk och kulturkompetens [...] Det krävs en budget som är förankrad hos målgrupperna. [...] där vi endast fattar beslut om hur vi hanterar statsbidraget. [...] När jag säger att vi fattar beslut om budget fattar vi beslut om ramar till budget. (Samordnare Immarvik)

Här ger samordnaren i Immarvik en djupare förklaring till valet av både öppna samråd och att ha en separat samrådsgrupp. Även i Kvarnäs struktureras öppna samråd utifrån förvaltningarnas arbete och de har även en beständig grupp med minoriteternas föreningar under kommunstyrelsen. Hon beskriver:

Vi har också att alla nämnderna har sitt eget ansvar att hålla samråd. Men jag deltar i dem och stöttar dem i frågorna [...] det är ju så med kommunstyrelsen. den går också bara till våra föreningar [...] där en eller två från varje organisation sitter. (Samordnare Kvarnäs)

I Klevhult och Kastheda däremot har båda kommunerna varsin beständig samrådsgrupp och inga öppna samråd. För att nå social rättvisa behöver det finnas åtgärder inom kommunerna som leder till delaktighet. Det går att jämföra

kommunernas samråd med det Fraser (2008) skriver om *politisk representation*. Enligt Fraser (2008) behöver minoriteterna få möjlighet till deltagande i demokratiska processer. Även om kommunerna arbetar och strukturerar upp samråd olika ger det minoriteterna möjlighet till inflytande och möjlighet att påverka demokratiska processer. Council of Europe (2009) lyfter i sin modell vikten att den offentliga sektorn skapar forum för minoriteterna att lyfta till exempel sina åsikter om policyämnen och andra frågor. Det betyder att det behöver finnas en vilja från kommunerna att lyssna in minoriteternas synpunkter och behov. Detta framkommer även i intervjuerna där informanterna lyfter att samråden är en viktig del i arbetet med minoritetsfrågorna. Samordnaren från Ishammar beskriver sin syn på samråd:

Det känns ju demokratiskt att ha de här samråden... och vi fångar upp allt som sägs och behov osv. Jag tycker det känns som en demokratisk rättighet. Jag tycker den här dialogen är jätteviktig. (Samordnare Ishammar)

Här förklarar samordnaren att samråden är viktigt utifrån ett demokratiskt perspektiv. När kommunerna arbetar med samråd, individuell eller korporativ, är det ett verktyg som är viktigt för att möjliggöra inflytande och delaktighet. Genom samråden får samerna möjlighet till inflytande i kommunernas beslutsprocesser.

Representation på samråd

Det beskrivs tidigare hur modellerna vad strukturerad kring enskilda och föreningsrepresentanter. Men för att samerna ska få sin röst hörd behöver de delta i samråden. Samråd är kommunens sätt att be om åsikter från samerna (Council of Europe 2009). Representationen för samråd utgår från lagens krav uttrycker två av samordnarna i intervjuerna. Samordnarna från Immarvik och Klevhult berättar:

Vi jobbar med öppna samråd för medborgarna eftersom lagen ändrades och staten explicit tog bort och motiverade också varför man tog bort det här med representanter för. En kommun ska inte samråda med endast föreningar utan ska samråda med invånare i stort. (Samordnare Immarvik).

Och där sitter det både samiska representanter och tjänstemän från olika områden och politiker. [...] Nu har vi många samebyar och de flesta tillhör en sameby, men vi har även namn som inte ingår i en sameby, just för att täcka upp det också. [...] Vi har haft personer som representerar olika delar som vi behöver. Som det står i lagen då: förskoleperspektiv, skolperspektiv, någon äldresom sitter med, ungdomar. (Samordnare Klevhult)

Här är två samordnare från olika modeller men som både nämnde lagen och vilka som ska vara representerade i samråd. Propositionen (2017/18:199) framhäver att ”representanter för” togs bort från lagen för att samråden ska nå en bred kontaktyta med individer som inte är organiserade i någon minoritetsförening. Denna ändring

i lagen stoppar inte föreningar att fortfarande delta vid samråd men det öppnar upp för fler att delta. Detta är heller inget som diskuteras i Council of Eurpoes (2009) modell om deltagande. Ändringen av lagen har påverkat organiseringen av samråden i enstaka kommuner, i linje med det Engdahl och Larsson (2011) påpekar om politiska resurser för handlingar, att politiken har påverkat hur kommunerna strukturerar upp samråden. Både Immarvik och Klevhult har samråd där representationen är individuell. I Klevhult finns det en beständig samrådsgrupp med deltagare som representerar olika perspektiv, till exempel samebyn, skolperspektivet och äldre personer. Därmed innebär det att Klevhult har en korporativ modell men att individer även deltar i samråden utöver representationer från samebyar. Det leder till att fler perspektiv i samråden möjliggöra genom att tillåta individer som inte är kopplade till någon förening eller sameby att delta. Fler har möjlighet att delta och representera antingen sig själv som individ med ett specifikt perspektiv eller en sameby.

Men samtidigt redogör andra samordnare svårigheten att få den enskilda minoriteten att delta och engagera sig. Vanligtvis utgår individen att en förening driver frågan för dem. Samordnaren i Illesund berättar hur de har strukturerat om samråden för att försöka få in fler att delta.

Nu på slutet har vi haft öppna samråd för se om vi hittar nya människor, fler områden eller kan ta in fler åsikter eller önskemål om hur kommunen ska jobba [...] Nu har formen varit att ha samråd med valda representanter, med samråd fyra gånger per år. [...] Så det var liksom man sitter inte på en samebyrepresentant, utan man representerar småbarnsföräldrar eller vad man nu är (Samordnare Illesund).

Det visar på att samråden i Illesund har strukturerats om för att göra det möjligt för fler att delta. Med flera typer av upplägg på samråd skapar det möjligheten att få in fler åsikter och behov från minoriteterna. Det ökar även deltagandet vilket Fraser (2008) poängterar är viktigt för representation. Det fanns en önskan att från minoritetssamordnare att få in flera röster i samråden som inte är representanter från samebyar. Då blir fokuset på den individuella sammen direkt men det kan påverka samebyarnas intresse att komma till tals. Det finns då en risk att de kollektiva behoven kan försvagas om intresset enbart läggs på den individuella sammen. Här visar Klevhult att en korporativ modell även kan kombinera deltagare i samrådsgruppen med både representerar för den individuella sammen och samebyar. Att utforma samråden för ett bredare deltagande leder till att fler får komma till tals och uttrycka sina behov. Det blir mer lättillgängligt att skapa en förståelse och bidra till en likvärdigt deltagande för fler minoriteter, i linje med hur Fraser (2008) förklarar i sin teori. Samtidigt upplever samordnare från Ishammar att det är svårt att få in den enskilda representanten, att föreningarna tar det ansvaret. Hon berättar i intervjun att enskilda inte känner sig träffade i de frågor som berörs på de öppna samråden. Det visar på att det krävs ett extra arbete att få flera enskilda individer

att vilja delta. Även om samråden är strukturerade på olika sätt finns det både likheter och olikheter mellan dem. I stor utsträckning är det genom samråden som minoriteterna har den största möjligheten att påverka kommunens verksamheter som leder till att minoriteterna får inflytande.

Beslutsrätt eller rådgivande?

Likt minoritetssamordnaren har samerna inte beslutsmandat genom samråd, utan samråd är mer som ett rådgivande organ för kommunernas verksamheter och politiska beslut. Det var en stor majoritet av samordnarna som beskrev samråd på det här sättet. För att exemplifiera detta synsätt beskriver samordnarna från Kastheda och Immarvik sin syn på samråd:

Ja alltså rådet har ju inte något... vi kan ju inte fatta beslut för vi har inte mandat att göra. Men vi följer upp frågorna och Sen är det ju politik och det är förvaltningarna själva som måste jobba med frågorna. För själva rådet kan ju inte sätta ett beslut att nu ska det vara så här. (Samordnare Kastheda).

Det är ju så att våra öppna samråd är inte i den meningen beslutande organ. Utan det är ju rådgivande organ. Och sen försöker vi göra det yttersta från kommunen att följa dem förstås. (Samordnare Immarvik).

Därigenom kommer minoriteterna till tals i frågor som påverkar dem. De får en möjlighet att ge synpunkter kring de remisser som ligger till beslut hos politikerna. Även om minoriteternas synpunkter och behov inte säkerställs varje gång är det fortfarande ett steg på vägen för representation i ett hieratiskt system. Eftersom synpunkterna inte kan påverka helt de politiska besluten eller tjänstepersonerna finns det fortfarande ett hierarkiskt system (Fraser 2008). Samtidigt följer det även Council of Europe (2009) syn på deltagande. Att samerna har möjlighet att ge uttryck till behov och att det inte är någon informationsmöten, för då försvinner deltagandet. Det som ansågs viktigt för samordnarna var att minoriteterna fick vara med i processen och bearbeta remisser även om det inte alltid resulterade i deras önskan. Något som inte framkom i intervjuerna handlar om hur minoritetssamordnarna upplevde i vilken omfattning minoriteterna kom till tals och vilken modell som skapar mer inflytande.

Även om samråd anses vara mer rådgivande indikerar samordnaren i Immarvik att det beständiga rådet i kommunen tar beslut. I intervjuerna med resterande samordnare visar det att flera av kommunerna har ett specifikt råd för beslutsfattning, vad som beslutas handlar i princip om fördelningen av statsbidraget. Fyra av studiens kommuner har en rådsgrupp som tar beslut om statsbidraget. Tabell 7 visar en översikt hur beslutsfattningen om statsbidraget ser ut i studiens respektive kommun.

Tabell 7, Beslutsfattning om statsbidraget

Ishammar	Illesund	Immarvik	Klevhult	Kastheda	Kvarnäs
Fördelning i diskussion med samer under öppet samråd, beslut i nämnd	I den beständiga rådsgruppen	I en specifik vald rådsgrupp utöver öppna samråd	I den beständiga rådsgruppen	I den beständiga rådsgruppen	Enhetschef, över samordnaren

I intervjuerna framkommer det hur beslut om statsbidragen vidtas i respektive kommun. I tidigare avsnitt 5.1.3 diskuterades användningen och begränsning och möjligheter med statsbidraget, i denna tabell presenteras vem som har makten att styra över användningen av statsbidraget. Flertalet av kommuner har ett råd där besluten för statsbidraget sker. Där finns det representanter som vanligtvis har bestämts av minoriteten själva. Råden har mandat och beslutsrätt över fördelningen av statsbidraget. Jämförelsevis arbetar Ishammar på ett annat sätt, genom att i öppna samråd diskutera med minoriteterna om vad statsbidraget ska användas till men att det sedan är i nämnden som besluten vidtas. Samordnaren i Ishammar poängterar att grunden för fördelningen av statsbidraget och vad politikerna utgår ifrån är vad som framkommer i samråd med minoriteterna. Vad som avviker från majoriteten av kommunerna är Kvarnäs. Samordnaren i Kvarnäs förklarade att i kommunens delegationsordning har det beslutat om att enhetschefen på förvaltningen beslutar om utdelningen av statsbidraget. Det är kommunens förvaltningar som ansöker för merkostnader för deras verksamheter. Även om inte minoriteterna är med i beslutsfattningen informeras de om vad statsbidraget används till. Därigenom hamnar besluten långt ifrån minoriteten om man jämför med de fyra kommuner som har beslutande råd.

Det som har presenteras visar hur kommunerna på olika sätt skapar möjlighet för samråden att vara beslutsfattande. Kommunerna väljer att lägga beslutsfattningen kring statsbidraget i samrådsgrupperna och det visar att minoriteterna i kommunerna har möjlighet att sätta ramar över det ekonomiska bidraget. Det främjar relationen mellan samerna och kommunens politiker att samerna själva får besluta om bidragets användning. Deltagande och inflytande är viktiga aspekter för vad Fraser (2008) kallar för social rättvisa och här får samerna tydligt delta och ha inflytande över statsbidraget. Att minoriteterna får rådighet över statsbidraget visar på deltagande vid beslutsprocesser och fördelning av tillgängliga ekonomiska resurser vilket kan göra att relationen och tilliten mellan samerna och kommunen främjas. Tolkningsvis i kommuner där samer kan delta i besluten har en högre grad av inflytande jämfört med samer var beslut fattas någon annanstans i den kommunala organisationen. Att samerna är själva med och beslutar är en viktig och betydande aspekt som bidrar till inkludering och jämställt deltagande.

6. Slutdiskussion

I detta avsnitt sker en mer utförlig diskussion med utgång ifrån vad som framkom i empirin. Frågeställningarna har besvarats där minoritetssamordnarna var den primära källan. Sedan presenteras uppsatsens slutsatser och slutligen ges en kort beskrivningen om vad som hade varit av intresse att studera i framtida forskning.

6.1 Diskussion

Strukturen av rollen som minoritetssamordnare har ändrats genom åren. Att arbetet har gått från att vara riktat utanför kommunens organisation direkt ut till samerna och de andra minoriteterna som Lipsky (1980) beskriver en gräsrotsbyråkrat, till att ändra fokuset mer inåt kommunens organisation och förvaltningar. Frågan blir om minoritetssamordnarna fortfarande kan anses vara gräsrotsbyråkrater när den direkta kontakten till civilsamhället minskar. Detta ska inte tokas som att det sker för alla minoritetssamordnare. Denna studie har enbart intervjuat sex stycken utav de 27 som arbetar i kommuner inom samiskt förvaltningsområde. Men av det som framkom i intervjuerna är att ett stort fokus är mer inriktat mot kommunens organisation. Rollen handlar fortfarande om att möjliggöra för samer men det blir mer av att stödja förvaltningarna. Motsäger detta då Lipsky (1980) definition? Av det som Lipsky (1980) beskriver om gräsrotsbyråkrater relaterar till minoritetssamordnarnas roll. Det handlar om hur politiska mål som ska implementeras, de avgör situationer för att sedan anpassa och prioritera. Det är mycket som fortfarande stämmer in över Lipskys (1980) definition och minoritetssamordnarna har fortfarande kontakten med samerna genom samråd. Vilket gör att minoritetssamordnare fortfarande kan anses vara gräsrotsbyråkrater.

Användningen av statsbidraget skiljdes mellan kommunerna. Det framgick hur kommunerna valde att fördela statsbidraget, antingen gick hela eller en del av bidraget till samordnarens lön eller direkt till insatser för minoriteterna. Det står i förordningen (SFS 2009:1299) att statsbidraget är avsett att användas till merkostnader och åtgärder för att stödja användningen av finska, meänkieli och samiska. Det innebär att det står inte exakt vad bidraget ska gå till, vilket gör att det blir en definitionsfråga. De kommuner som använde statsbidraget som lön har förmodligen uppfattat minoritetssamordnarens arbete som en merkostnad eftersom hon arbetar med minoritetsfrågor. När det inte står tydligt kring vad statsbidraget ska gå till blir förståeligt varför kommunerna använder statsbidraget på olika sätt. Det var tre minoritetssamordnare som anser att statsbidraget inte är tillräckligt i deras arbete. Det var samma tre samordnare som fick hela eller en del av sin lön från statsbidraget. Detta ger endast en liten bild av hur några kommuner väljer att fördela statsbidraget och ska inte ses som något generellt. Men för att statsbidraget

inte ska ses som en begränsning behöver kommunerna börja betala lönen till minoritetssamordnarna. Om det ska ske behöver det bli tydligare vad statsbidraget är avsett för. Med tydligare direktiv av fördelning och användning av bidraget kan det minska tolkningar, vilket kan leda till mer direkta insatser mot samerna och de andra minoriteterna. Både kommunerna och minoriteterna skulle gynnas om statsbidraget skulle höjas. Det skulle kunna bidra till fler insatser och kan möjliggöra mer i minoritetssamordnarnas roll och för deltagande och inflytande.

6.2 Uppsatsens slutsatser

Slutligen, syftet med den här uppsatsen var att förstå rollen som minoritetssamordnare i kommuner som tillhör ett samiskt förvaltningsområde. Att skapa en förståelse kring betydelsen av rollen och hur deras handlingsutrymme kan påverka kommunens arbete kopplat till frågor gällande samer. Syftet är även att skapa en förståelse kring deltagande och inflytande i kommuner som tillhör samiskt förvaltningsområde. Frågeställningarna för studien var:

1. Vilka typer av arbetsuppgifter innefattar rollen som minoritetssamordnare i kommuner som tillhör ett samiskt förvaltningsområde?
2. Vad begränsar och möjliggör minoritetssamordnarens handlingsutrymme?
3. På vilka sätt möjliggörs deltagande och inflytande för samer i kommuner som tillhör ett samiskt förvaltningsområde?

Vanligtvis har rollen en blandning av arbetsuppgifter som fokuserar antingen inåt mot kommunens organisation, mellan kommun och invånare och utåt mot externa aktörer. Det handlar om utbildningsinsatser, ta fram riktlinjer mot förvaltningarna, anordna samråd, delta i nätverk med andra minoritetssamordnare, anordna aktiviteter och kulturevenemang. När det gäller arbetsuppgifter inåt mot kommunens organisation och sedan mellan kommun och invånare är arbetsuppgifterna i stort sett lika varandra mellan minoritetssamordnarna. Det finns sedan skillnader utåt mot externa aktörer, där alla deltar i nätverk men sedan två av minoritetssamordnarna även anordnar aktiviteter. Det gick att se en förändring i rollen att den har blivit mer inriktad mot kommunens organisation och förvaltningar. Vilket gör att rollen i stor utsträckning innebär att påverka de institutionella rutiner och ramar som kommunen har för att skapa en långsiktig struktur som möjliggör samernas rättigheter. Det framkommer att minoritetssamordnaren har en viktig roll med att se över och påminna förvaltningarna att arbeta mer mot samernas rättigheter.

Vad som begränsar samordnarens handlingsutrymme kopplas till de institutionella hinder som kan vara politiska prioriteringar och ekonomiska medel. Dock skiljer det sig mellan samordnarna, men återkommande begränsningar handlar om att minoritetsfrågor ofta prioriteras lägre än frågor som berör majoritetsbefolkningen. Några av minoritetssamordnarna upplever ändå möjligheten att kunna påverka politiker och tjänstepersoner. Det handlar mest om att stärka kommunens politiker och tjänstepersoners kunskap som främjar minoriteternas rättigheter. Hälften av samordnarna anser att statsbidraget är en möjliggörare och resterande anser att det är en begränsning. De som ansåg statsbidraget som en begränsning var de kommuner som använde bidraget till lön, vilket resulterade i att de upplevde att det inte fanns tillräckligt med medel för språk och kulturinsatser. Beroende hur statsbidraget användes kunde det vara både en begränsning och möjliggörare. För att minoritetssamordnaren ska kunna påverka och övervinna de institutionella hindren som finns är deras handlingsutrymme viktigt. Tidigare kunskap, erfarenheter och koppling till minoriteterna stärker handlingsutrymmet vilket bidrar till att kunna stärka rollen. Detta leder till att samordnarna är med och skapar ett värde för den samiska kulturen och språken i kommunerna.

Det finns två modeller, korporativ och individuell, för hur kommunerna strukturerar upp möjligheten till deltagande och inflytande genom samråd. Kommunerna arbetar med att representationen ska vara både enskilda individer och representanter från samiska föreningar och byar. Detta för att få in synpunkter från flera perspektiv. Några av minoritetssamordnarna uttrycker dock en svårighet att få individer att delta men att de arbetar för att få in fler till samråden. De bjuder in till antingen öppna samråd eller en beständig samrådsgrupp. Två kommunerna använder båda sätten. Oavsett hur kommunerna väljer att strukturera samråden skapas möjligheten för samer att delta och ge inflytande. Att ge samrådsgrupper beslutsrätt över till exempel statsbidraget bidrar till att öka deltagande och inflytande för samerna. Slutligen, studien visar vikten med minoritetssamordnare i kommuner för att arbetet med minoritetsfrågor ska lyftas och synliggöras.

6.2.1 Framtida forskning

Det hade varit givande att undersöka i vilken omfattning minoritetssamordnarna upplevde att samerna kom till tals och hur det skiljer sig mellan modellerna för samråd. Dessutom om till exempel vissa typer av samråd bidrar till ett ökat politiskt stöd. Det hade även varit av intresse i framtida forskning att undersöka hur samerna själva upplever möjligheten till inflytande och samråd. Är de nöjda med kommunens arbete och tycker de att lagen är tillräcklig? Det fanns ingen möjlighet att delta på ett samråd under denna studie, vilket hade varit givande. För att skapa en djupare förståelse kring samrådsprocessen förslås att undersöka det mer i detalj.

Referenser

- Allard, C. (2022). *Sami land rights: Recent developments in Swedish case law*. *European Yearbook of Minority Issues Online*, 19(1), 221–238.
https://doi.org/10.1163/22116117_011
- Asztalos Morell, I., Ulfhager, L., Sparrock, A., Blind, E. K. och Nilsson, L. M. (kommande). *Lokaldemokrati och införande av samisk mat i kommuner inom förvaltningsområden för samiska*. SLU Future Food Rapports
- Bourdieu, P. (2002). *The Forms of Capital*. In: Biggart, N.W. (ed.) *Readings in Economic Sociology*. Blackwell Publishers Ltd. 280–291.
<https://doi.org/10.1002/9780470755679.ch15>
- Bryman, A. (2002). *Samhällsvetenskapliga metoder* (B. Nilsson, övers.). Malmö: Liber
- Council of Europe (2000). *Ramkonventionen om skydd för nationella minoriteter*.
<https://rm.coe.int/prems-039523-swe-2568-leaflet-fcnm-a5-3-volets-web/1680aa9162>
- Council of Europe. (2009). *Code of good practice for civil participation in decision-making processes* (CONF/PLE(2009)CODE1).
<https://www.coe.int/en/web/youth/-/code-of-good-practice-for-civil-participation-in-decision-making-processes>
- Creswell, J.W. & Creswell, J.D. (2018). *Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Fifth edition. SAGE.
- Engdahl, O. & Larsson, B. (2011). *Sociologiska perspektiv : grundläggande begrepp och teorier*. 2 uppl. Studentlitteratur.
- Evans, T. & Harris, J. (2004). *Street-Level Bureaucracy, Social Work and the (Exaggerated) Death of Discretion*. *The British journal of social work*, 34 (6), 871–895. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bch106>
- Fraser, N. (2008). *Scales of justice: reimagining political space in a globalizing world*. Polity Press.

Hertting, N. (2018). *Implementering: perspektiv och mekanismer*. I Dahlström, C. (2018). *Politik som organisation: förvaltningspolitikens grundproblem*. Sjätte upplagan. Studentlitteratur AB, Lund.

Institutet för mänskliga rättigheter (2025). *ILOs konvention (nr 169) om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder*.
<https://mrinstitutet.se/manskliga-rattigheter/konventioner-och-stadgor/ilos-konvention-nr-169-om-ursprungsfolk-och-stamfolk-i-sjalvstyrande-lander> [16-06-2026]

Kvale, S., Brinkmann, S. & Torhell, S.-E. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Lipsky, M. (1980). *Street-level bureaucracy: dilemmas of the individual in public services*. Russell Sage Foundation.

Länsstyrelsen Stockholm och Sametinget (2019). *Nationella minoriteters rättigheter: en handbok för kommuner och regioner*. AJ E-print AB. ISBN: 978-91-7281-902-3

Madell, T. (2024). Regeringsformen och kommunerna i ett flernivåstyre: En rättsvetenskaplig kommentar. Statsvetenskaplig tidskrift, 126 (3), 601.

Minoritet.se (2022). Vad är ett förvaltningsområde?
<https://www.minoritet.se/7303> [05-02-2026]

Minoritet.se (2025). *Kommuner i förvaltningsområde för samiska*.
<https://minoritet.se/kommuner-i-forvaltningsomradet-for-samiska> [03-02-2026]

MUCF (u.å). Statsbidrag till kommuner och regioner som ingår i förvaltningsområden för finska och meänkieli.
<https://www.mucf.se/bidrag/statsbidrag/ovriga-statsbidrag/bidrag-kommuner-och-regioner-forvaltningsomradena-finska-och-meankieli> [27-04-2026]

Norén Bretzer, Y. (2021). *Sveriges politiska system*. Fjärde upplagan. Studentlitteratur AB, Lund.

- Pardin, K. (2010). *Lärares arbetsvillkor – handlingsutrymme i tider av förändrad styrning*. Didaktisk Tidskrift. Vol. 19 (2). Jönköping University Press
<https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:983214/FULLTEXT01.pdf>
- Prop. 1976/77:80 Om insatser för samerna: beslutad den 17 februari 1977.
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/om-insatser-for-samerna_g00380/html/
- Prop. 2017/18:199 En stärkt minoritetspolitik.
<https://www.regeringen.se/contentassets/0bd30dc1baee4470b317ae7db82a56f7/en-starkt-minoritetspolitik-prop.-201718199.pdf>
- Prop. 2021/22:19 En konsultationsordning i frågor som rör det samiska folket.
<https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2021/10/prop.-20212219>
- Regeringskansliet (2026). *Så arbetar Sverige med nationella minoriteter*.
<https://www.regeringen.se/regeringens-politik/nationella-minoriteter/sa-arbetar-sverige-med-nationella-minoriteter/> [03-02-2026]
- Robson, C. & McCartan, K. (2016). Real world research: a resource for users of social research methods in applied settings. Fourth Edition. Wiley.
- Sametinget (2024). *Är samerna ett urfolk?* <https://sametinget.se/urfolk> [21-04-2026]
- Sametinget (2025). *Historiska beslut om grundlagen i Sveriges riksdag*.
<https://sametinget.se/1538> [19-05-2026]
- SCB (2026). Kommuner i alfabetisk ordning.
<https://www.scb.se/contentassets/8387168daa8d4156a6ea1a88df8f3289/knabfab-2026.pdf> [05-02-2026]
- SFS 2009:724. Lag om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
Kulturdepartementet
- SFS 2009:1299. Förordning om nationella minoriteter och minoritetsspråk.
Kulturdepartementet
- SFS 2017:725. Kommunallag. Finansdepartementet K

- SFS 2022:66. Lag om konsultation i frågor som rör det samiska folket.
Kulturdepartementet
- SFS 2025:400 Socialtjänstlagen. Socialdepartementet
- SOU 1997:193 Steg mot en minoritetspolitik – Europarådets konvention för skydd av nationella minoriteter.
- Svenska ILO kommittén (u.å). *Om ILO*. <https://svenskailo-kommitten.se/om-ilo/> [16-06-2026]
- Teorell, J. & Svensson, T. (2007). Att fråga och att svara. Samhällsvetenskaplig metod. Malmö: Liber.
- Tillväxtverket (u.å). *Inledning i stad- och landsbygdstyper*.
<https://tillvaxtverket.se/tillvaxtverket/statistikochanalys/statistikomregionaltveckling/regionalaindelningar/staderochlandsbygder.1844.html>
[28-05-2026]
- United Nations (2008). *United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples*. United Nations. 07-58681, March 2008, 4,000.
https://www.un.org/esa/socdev/unpfii/documents/DRIPS_en.pdf
- United Nations General Assembly (2014). Outcome document of the high-level plenary meeting of the General Assembly known as the World Conference on Indigenous Peoples. 69th session, A/69/L.1*,
<https://digitallibrary.un.org/record/780897?v=pdf>
- United Nations Human Rights (1966). *International Covenant on Civil and Political Rights*. <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/international-covenant-civil-and-political-rights>
[22-05-2026]
- Össbo, Å. & Lantto, P. (2011). *Colonial Tutelage and Industrial Colonialism: reindeer husbandry and early 20th-century hydroelectric development in Sweden*. Scandinavian journal of history, 36 (3), 324–348.
<https://doi.org/10.1080/03468755.2011.580077>

Tack

Jag vill börja med att tacka alla informanter för att ni har valt att ta er tid att ställa upp på en intervju och berätta om eran roll. Sedan vill jag även skänka ett tack till mina kursare, familj och vänner för ert stöd genom denna process. Till sist vill jag tacka min handledare Ildikó Asztalos Morell för din hjälp och stöd i detta arbete.

Populärvetenskaplig sammanfattning

Den här studien undersöker vad rollen som minoritetssamordnare innebär i kommuner som tillhör ett samiskt förvaltningsområde. Studien hjälper till att skapa en förståelse kring betydelsen av rollen och vad deras handlingsutrymme har för möjligheter och begränsningar. Syftet är också att skapa en förståelse hur kommunerna arbetar med deltagande och inflytande. En förståelse för rollen har skapats genom sex intervjuer med minoritetssamordnare från samiskt förvaltningsområde.

Minoritetssamordnare har en viktig roll i arbetet med minoritetsfrågor. Rollen arbetar inåt mot kommunens organisation vilket syftar på kommunens förvaltningar med att skriva riktlinjer och utbildningsinsatser. De arbetar mellan kommun och invånare genom samråd. Slutligen arbetar de även utåt mot samer eller andra minoritetssamordnare. Vart fokuset är skiljer sig mellan minoritetssamordnarna.

Vanliga faktorer som anses som begränsningar för minoritetssamordnarnas handlingsutrymme är ekonomiska medel och politiska prioriteringar. Även låg kunskap i verksamheten skapar begränsningar. Vilket gör att en stor del av arbete för minoritetssamordnare är att sprida kunskap om samerna och synliggöra deras kultur och språk både internt i kommunernas verksamheter och externt ut i samhället. Men möjligheten i deras roll var att de kunde påverka politikerna och andra tjänstepersoner i frågor som berör samer. Beroende hur statsbidraget fördelades kunde det också anses vara en möjliggörare i deras arbete.

Samråd är ett viktigt verktyg som kommunerna har för att få in behov och synpunkter från minoriteterna. I olika modeller strukturerar kommunerna samråd. Individer får delta och representanter för samiska föreningar och samebyar. Det är genom samråd som deltagande och inflytande möjliggörs för samer. Minoritetssamordnare har en central och viktig roll när det gäller frågor som kopplar till samer och de andra minoriteterna.

Bilaga 1

Intervjuguide – minoritetssamordnare

Introduktionsfrågor

Kan du berätta hur länge du har arbetat som minoritetssamordnare?

Vilken omfattning har din tjänst?

Strukturella villkor – Minoritetslagen, styrning och resurser

Vilka lagar och styrdokument vägleder ditt arbete (exempelvis minoritetslagen)?

Finns det tydliga riktlinjer, eller krävs egen tolkning av lagstiftningen?

Vilken betydelse har ledningens stöd för ditt arbete?

Upplever du att minoritetsfrågor prioriteras politiskt?

Hur påverkar lagstiftningen ditt arbete?

Upplever du att ditt uppdrag är tydligt formulerat? Om inte, hur hanterar du otydligheter?

Hur är arbetet med nationella minoriteter organiserat i er kommun? / Hur ser den politiska prioriteringen av minoritetsfrågor ut?

Hur ser kommunens övergripande arbete ut inom ramen för det samiska förvaltningsområdet?

Vad finansieras av statsbidraget? Hur stor andel av statsbidraget går till lön?

Social rättvisa – erkännande, representation, fördelning

Hur upplever du att ditt uppdrag bidrar till att säkerställa samernas rättigheter i kommunen?

Hur fördelas resurser till arbete med samiska rättigheter? Statsbidraget? Upplever du att resurserna är tillräckliga för att uppfylla lagens krav? Hur ser budgeten ut för minoritetsarbetet?

Har resurstilldelningen förändrats över tid?

Handlingsutrymme och sin egen roll

Vad ingår i din roll som minoritetssamordnare?

Vad anser du att du har för möjligheter i din roll?

Vilka hinder anser du att din roll har?

Vad har du för möjlighet att påverka politiskt i kommunen?

Hur mycket självständighet har du i ditt arbete?

Har du tillgång till regionala nätverk eller samarbeten som stärker ditt arbete?

I vilken utsträckning möter du samiska individer eller representanter i ditt arbete?

Hur påverkar relationen till politisk ledning ditt handlingsutrymme?

Vilka personliga eller professionella tillgångar har varit avgörande för att kunna påverka?

Hur ser relationen ut mellan dig och: kommunledningen, förtroendevalda politiker, tjänstepersoner i andra kommunala förvaltningar och samiska individer och representanter?

Samråd och konsultation

Har ni en samrådsgrupp i er kommun?

Vilka ingår i er samrådsgrupp?

Hur länge har ni haft samråd?

Hur ofta sker samråd i er kommun?

På vilka sätt konsulteras den samiska minoriteten? Inom vissa frågor?

Hur organiseras samråd med samiska företrädare?

Upplever du att samråden påverkar politiska beslut? På vilket sätt?

Hur upplever du relationen mellan kommunen och det samiska civilsamhället?

Hur dokumenteras och följs samråden upp?

På vilket sätt har samernas inflytande i kommunen förändrats under din tid?

Vad fungerar särskilt bra i just er kommun? / Vad fungerar mindre bra?

Kulturell mat

Hur sker samverkan mellan minoritetssamordning och äldreomsorgsförvaltning?

Vilken roll har du i frågor som rör äldreomsorgen och kulturell mat?

Ingår samiska maträtter inom äldreomsorgens utbud idag?

Vems ansvar är det att samisk kulturella alternativ finns inom äldreomsorgen?

Vilka utmaningar finns i arbetet med att erbjuda kulturell mat?

- Upphandling
- Kunskap om samisk matkultur
- Ekonomi
- Efterfrågan

Bilaga 2

Samtycke och information för deltagande och personuppgiftsbehandling i studentarbete vid SLU

När du samtycker till att delta i studentarbete "Möjligheter och hinder för minoritetssamordnare: en kvalitativ intervjustudie om minoritetssamordnarens handlingsutrymme i den lokala demokratin" innebär det att Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) behandlar dina personuppgifter. Att ge SLU ditt samtycke är helt frivilligt, men utan behandlingen av dina personuppgifter kan studentarbetet inte genomföras. Denna blankett syftar till att ge dig all information som behövs för att du ska kunna ta ställning till om du vill ge ditt samtycke till att delta i studentarbetet och till att SLU hanterar dina personuppgifter. Studentarbetet utförs i samarbete med projektet Hälsosamt åldrande i urfolkssamhällen i Sverige och Indien med fokus på näringsrik och kulturellt passande matförsörjning. Finansierad av Forte.

Behandlingen av dina personuppgifter sker med stöd av den rättsliga grunden samtycke. Du kan när som helst återkalla ditt samtycke utan att ange orsak, vilket dock inte påverkar den behandling som skett innan återkallandet. SLU är ansvarigt för behandlingen av dina personuppgifter, och du når SLU:s dataskyddsombud på dataskydd@slu.se. Din kontaktperson för detta arbete är student Alma Liderud. Du kan också kontakta handledaren Ildiko Asztalos Morell.

Vi samlar in följande uppgifter om dig: namn, kontaktuppgifter, tjänstebeskrivning och erfarenheter i din arbetsroll. Deltagande genom intervju kommer att spelas in och sparas endast under uppsatsens tidsperiod för att senare raderas. Inspelningen kommer att transkriberas. De anonymiserade inspelningarna kommer att lagras på projektmappen i SLUs intern server PUB. Om du har frågor om projektet är du välkommen att kontakta oss via mail ildiko.asztalos.morell@slu.se. Utförligare information om vårt projekt hittar du på <https://www.slu.se/institutioner/stadland/forskning/Landsbygdsutveckling/pagaende-projekt/halsosamt-aldrande/>. Ändamålet med behandlingen av dina personuppgifter är att SLU:s student ska kunna genomföra sitt studentarbete "Möjligheter och hinder för minoritetssamordnare: en kvalitativ intervjustudie om minoritetssamordnarens handlingsutrymme i den lokala demokratin" med god vetenskaplig kvalitet samt för att utvärderas av projektet Hälsosamt åldrande i urfolkssamhällen i Sverige och Indien med fokus på näringsrik och kulturellt

passande matförsörjning. Dina personuppgifter kommer inte att överföras till andra organisationer eller företag utanför SLU.

Dina personuppgifter kommer att lagras till dess studentarbetet godkänts och betyget har registrerats i SLU:s studieregister. Uppgifterna kommer att hanteras så att inga obehöriga kan ta del av dem.

Om du vill läsa mer om hur SLU behandlar personuppgifter och om dina rättigheter kan du hitta den informationen på www.slu.se/personuppgifter. Du har enligt lag rätt att under vissa omständigheter få dina uppgifter raderade, rättade, begränsade och att få tillgång till de personuppgifter som behandlas, samt rätt att invända mot behandlingen.

Om du har synpunkter kan du kontakta dataskyddsombudet på dataskydd@slu.se. Du kan vända dig med klagomål till Integritetsskyddsmyndigheten, imy@imy.se. Du kan läsa mer om Integritetsskyddsmyndighetens tillsyn på <http://www.imy.se/>.

Jag samtycker till att delta i detta studentarbete och till att SLU behandlar personuppgifter om mig på det sätt som förklaras i denna text, inklusive känsliga uppgifter om jag lämnar sådana.

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU kan publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver i sådana fall godkänna publiceringen. I samband med att du godkänner publicering kommer SLU även att behandla dina personuppgifter (namn) för att göra arbetet sökbart på internet. Du kan närsomhelst återkalla ditt godkännande genom att kontakta biblioteket.

Även om du väljer att inte publicera arbetet eller återkallar ditt godkännande så kommer det arkiveras digitalt enligt arkivlagstiftningen.

Du hittar länkar till SLU:s publiceringsavtal och SLU:s behandling av personuppgifter och dina rättigheter på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>

☒ JA, jag, Alma Liderud har läst och godkänner avtalet för publicering samt den personuppgiftsbehandling som sker i samband med detta

☐ NEJ, jag ger inte min/vår tillåtelse till att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.